

บทที่ ๒

สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบุตรีที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

ช่วงทศวรรษที่ผ่านมา วิถีชีวิตในสังคมทั้งภายในประเทศไทย และประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลให้เกิดวิถีชีวิตแบบใหม่กับผู้คนในทุกกลุ่มวัย ส่งผลให้ผู้คนในสังคมทุกภาคส่วนจำเป็นต้องปรับวิถีชีวิตต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การดำเนินชีวิตจึงแตกต่างไปจากอดีตโดยสิ้นเชิง แม้จะมีความสะดวกสบายทันสมัย แต่ในอีกด้านหนึ่งก็เป็นปัจจัยให้ปัญหาใหม่ ๆ ขึ้นอีกมากมาย โดยเฉพาะกับบุตรีที่ยังเป็นเยาวชน

ในบทนี้จะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ คือ

(๑) ความหมายของบุตรี

(๒) สภาพปัญหาในสังคมไทยปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับบุตรี

๒.๑ ความหมายของบุตรี

บุตรี หมายถึง ลูกผู้หญิง^๑ ซึ่งน่าจะตรงกับคำ “ปุตตี” ในภาษาบาลีซึ่งแปลว่า ลูกผู้หญิง ลูกหญิง บุตรี^๒

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยให้กรอบความหมายของบุตรี หมายถึงลูกสาว บุตรสาว ธิดา กุลธิดา ลูกผู้หญิง ลูกหญิง บุตรหญิงที่อยู่ในปกครองดูแลของบิดามารดา ซึ่งเมื่อเจริญเติบโตขึ้นเป็นสตรีเต็มวัยต่อไปแล้ว จะแต่งงานหรือไม่แต่งงานก็ได้ จะมีบทบาทที่สำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งในสังคม ทั้งในฐานะตนเอง หรือในฐานะมารดา มีหน้าที่โดยตรงในการช่วยจรรโลงไว้ซึ่งมนุษยธรรมทั้งในระดับตนเอง สามารถถ่ายทอดมนุษยธรรมด้วยศักยภาพที่มั่นคงยั่งยืนต่อไป อันมีความสำคัญยิ่งต่อความมั่นคงของสังคม ในฐานะที่ครอบครัวเป็นสถาบันหลัก และเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของสังคมทุกสังคมด้วย

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖), หน้า ๖๗๗.

^๒ ป. หลงสมบุญ, พจนานุกรมบาลี-ไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๙), หน้า ๔๑๖.

๒.๒ สภาพปัญหาในสังคมไทยปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับบุตรี

ภายใต้การพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศ ความเจริญก้าวหน้าของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร (Convergence) เป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้โลกทั้งใบเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นโลกไร้พรมแดน หรือสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เกิดเป็นความหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายกิจกรรมการดำเนินงาน ออกไปสู่ท้องถิ่นหรือพื้นที่ใหม่ ๆ หลากหลายมากขึ้น มนุษย์สามารถข้ามพรมแดนของประเทศ และทะลุกาลเวลาได้โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสารแบบไร้พรมแดน โลกจึงดูเล็กและแคบ เพราะการติดต่อสื่อสารที่ถึงกันได้ง่ายและรวดเร็ว ทำให้ประเทศในโลกต้องพึ่งพาอาศัย และมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ประชากรในประเทศที่อยู่ห่างไกลกันสามารถสื่อสารติดต่อพูดคุยและรับทราบข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ภายในเสี้ยววินาที พรมแดนธรรมชาติที่เคยเป็นอุปสรรคในการติดต่อไปมาหาสู่กันระหว่างมนุษย์ได้ถูกทำลายลง กลายเป็นโลกไร้พรมแดน^๓

พัฒนาการของระบบดิจิทัล (Digitization) ทำให้การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีมีคุณภาพ การ streaming สัญญาณแทนการ download ทำให้การรับ-ส่งข้อมูลรวดเร็วมากขึ้น กลายเป็นช่องทางการสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในระดับบุคคล และการปฏิบัติงาน

เมื่อประเทศไทยมีความพยายามเปลี่ยนแปลงประเทศจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม ทำให้สถาบันหลักต่าง ๆ ทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป การนำเทคโนโลยีมาเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การพัฒนาทางเครื่องยนต์ และเทคโนโลยี ส่งผลให้สถาบันศาสนา ลักษณะเมือง ระบบการศึกษา และวิถีชีวิต ตลอดจนครอบครัวอันเป็นสถาบันเล็กที่สุดในสังคมเปลี่ยนไป ครอบครัวขยาย (Extended family) ที่มีคนหลายรุ่นอยู่รวมภายใต้หลังคาเดียวกัน ตั้งแต่ปู่ ย่า พ่อ แม่ ลูก ป้า น้า อา และหลาน มีการถ่ายทอดวิชาความรู้ อาชีพ วัฒนธรรม ประเพณี และบรรทัดฐานทางสังคม (Enculturation) ภายในครอบครัว ต้องกลายสภาพไปเป็นสังคมเดี่ยว (Nuclear family) ที่มีเพียงพ่อ แม่ และลูก แยกออกมาต่างหาก

การขยายตัวของเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว ศาสนาไม่เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางสังคมอีกต่อไป ระบบการศึกษามีหน้าที่หลักเพื่อผลิตแรงงานเข้าสู่ระบบการทำงาน ประชาชนส่วนใหญ่กลายเป็นมนุษย์เงินเดือน สังคมขาดความเป็นกลุ่มก้อน (Collectivism) ต่างคนต่างทำมาหากิน ขาดการเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualism) สูงขึ้น

ในขณะที่การดำเนินชีวิตประจำวันพึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ผู้บริโภคสามารถจับจ่ายใช้สอย หรือทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านระบบสารสนเทศได้อย่างสะดวก การเดินทางที่สะดวก

^๓ อารีย์ นัยพินิจ, ภัทรพงษ์ เกริกสกุล, ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร, “การปรับตัวภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๗): ๓-๔.

รวดเร็ว ทำให้เกิดการอพยพไปต่างถิ่นทั้งเพื่อการศึกษา การทำมาหากิน เทคโนโลยีการสื่อสารจึงกลายเป็นปัจจัยหลักในการเชื่อมความสัมพันธ์ของคนที่ต้องอยู่ห่างไกลกัน

การไหลของข้อมูลข่าวสารอย่างเสรี ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของประเทศในหลายมิติ เกิดเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร (Information age) สังคมออนไลน์ (Online community) ที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกไม่แตกต่างจากปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งความเป็นจริง สะดวกและรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และการสื่อสารมวลชน^๔

ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้เด็ก ๆ สามารถเข้าถึงสื่อทั้งที่มีเนื้อหาเหมาะสมและไม่เหมาะสมได้ง่าย การแข่งขันในสังคมรุนแรง และรวดเร็วขึ้น ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างน้อยลง มัวก้มหน้าก้มตาสนใจอยู่กับอุปกรณ์นำสมัยในมือ การรู้จักรอคอยเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ยากขึ้น สังคมมีแบบอย่างให้ตามดูหลากหลายมาก ในขณะที่ไม่มีใครตัดสินหรือบอกได้ว่า แบบอย่างใดดีงามสมควร ดำเนินตาม แบบอย่างใดไม่ควรเอาเยี่ยงอย่าง การเลียนแบบพฤติกรรม การแสดงออกของคนในสังคม จึงมีรูปแบบหลากหลายไปด้วย ความเจริญด้านวัตถุที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ค่าครองชีพที่พุ่งสูงขึ้นอย่างมาก ทำให้ทุกคนต้องดิ้นรนขวนขวายหารายได้ให้มากขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น สภาพความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ควรมีความใกล้ชิดกัน นับวันยิ่งห่างหาย ด้วยปัจจัยของเวลาในการเดินทางโดยเฉพาะในเมืองขนาดใหญ่ หรือเวลาทำงานที่ต้องเพิ่มขึ้นก็ตาม ยิ่งเรื่องศาสนาด้วยแล้ว กลายเป็นเรื่องของพิธีกรรมและความมั่งงายในสายตาคนรุ่นใหม่

ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมานี้ แต่ย่อมเป็นปัจจัยให้เกิดปัญหาในสังคมไทยปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยต้องการเสนอปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบุตรในสังคมไทยปัจจุบัน ที่ทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนต่างก็ให้ความสำคัญเร่งแก้ปัญหา และประเด็นปัญหาเหล่านี้มีความสำคัญกับอนาคตของบุตรในกลุ่มวัยรุ่นอย่างมาก

โดยรวมแล้ว ต้องยอมรับว่า สภาพปัญหาในสังคมปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับบุตรจากที่กล่าวมา เป็นผลจากความเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดหย่อนของกระแสโลกซึ่งไม่สามารถบังคับบัญชาได้ และได้ส่งผลต่อทุกชีวิตในโลกใบนี้ ให้ต้องปรับตัวเพื่อสามารถอยู่รอดในสิ่งแวดล้อมทางสังคมแบบใหม่อย่างดีที่สุด ประเด็นปัญหาดังกล่าวยังได้ปรากฏเป็นปัญหาใหญ่ในนานาประเทศด้วย แม้ได้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงหน่วยงานความร่วมมือระดับนานาชาติได้ร่วมกันทำงานเพื่อหาวิธีแก้ไขเยียวยาปัญหาเหล่านี้ แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังคงอยู่ และดูเหมือนจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

^๔ พงษ์ วิเศษสังข์, ผศ.ดร., “เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปลี่ยนแปลงในสังคม”, วารสารนักบริหาร, ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๕๔): ๑๒๔-๑๒๗.

กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ทั้งด้านบวกและลบ สร้างสิ่งอัศจรรย์มากมายแก่มนุษย์ แต่ก็เกิดผลด้านลบด้วย โดยเฉพาะผลกระทบต่อบทบาทของสตรีและเพศสภาพ โดยหลักการเมื่อสังคมเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจขึ้น บทบาทของสตรีในสังคมน่าจะมีมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากประเทศพัฒนาแล้วเป็นตัวอย่าง แต่สำหรับประเทศกำลังพัฒนา กระแสโลกาภิวัตน์กลับทำให้เกิดการกดขี่ทางเพศ เกิดธุรกิจทางเพศ สตรีถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาด เช่น การเป็นนางแบบหรือเป็นผู้นำเสนอสินค้า ทั้งนี้เพราะการให้ความสำคัญต่อตัวเลขความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้ความก้าวหน้าทางสังคมไม่ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เศรษฐกิจก้าวหน้า สังคมถอยหลัง^๕

วัยรุ่นเป็นช่วงเวลาสำคัญช่วงหนึ่งของชีวิต ดังจะเห็นได้ว่า สังคมจิตวิทยาจะสนใจเรื่องวัยรุ่นมาก เพราะเป็นช่วงหนึ่งที่สำคัญของชีวิต จะเป็นมนุษย์ได้หรือไม่ได้จึงอยู่ในช่วงนี้ เห็นได้จากสถิติการฆ่าตัวตาย ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม จากสถิติทั่วโลก เด็กอายุ ๑๕-๑๙ ปี เป็นวัยที่ตายด้วยอุบัติเหตุหรือการฆ่าตัวตายมากที่สุด มากกว่าทุกวัย จึงมักเรียกรั้วรุ่นว่า วัยรุ่น เพราะเป็นช่วงวัยที่มีปัญหามากมาย^๖

จากสถานการณ์ด้านเด็กวัยรุ่นทั่วโลก พบว่า สถานการณ์ที่เป็นปัญหาใหญ่สำหรับเด็กวัยรุ่นมี ๔ เรื่อง คือ เรื่องทางเพศ ความรุนแรง การใช้สารเสพติด และการใช้จ่ายเงินเกินตัวหรือการใช้ชีวิตโดยปราศจากทิศทาง^๗ ผู้วิจัยจึงขอเสนอประเด็นปัญหาใหญ่ ๆ ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ เรื่องทางเพศ พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ถือเป็นปัญหาใหญ่ซึ่งเกิดกับบุตรแทบทุกภาคส่วน ประเด็นปัญหาที่ตามมาทั้งความเสี่ยงในการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เช่น โรคเอดส์ รวมไปถึงการทำแท้งผิดกฎหมาย ไม่ก็กลายเป็นแม่วัยรุ่นหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า แม่วัยใส นอกจากนี้ การตั้งครรภ์ไม่พร้อม หรือตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ยังเป็นสาเหตุใหญ่ให้เกิดปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง หรือเด็กกำพร้าตามมา ล้วนเป็นปัญหาเกี่ยวเนื่องกับเรื่องทางเพศที่เกิดกับกลุ่มบุตรวัยรุ่นที่พบได้มากในปัจจุบัน

ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นปรากฏต่อเนื่องมาเป็นเวลานานแล้ว ผู้วิจัยเองก็เคยได้รับทราบข้อมูลจากอาจารย์ตั้งแต่สมัยยังเป็นนิสิตเรียนอยู่ระดับปริญญาตรี เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อ

^๕ อารีย์ นัยพินิจ, ภัทรพงษ์ เกริกสกุล, ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร, “การปรับตัวภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, หน้า ๗.

^๖ วัลลภ ปิยะมโนธรรม, ดร., *คุยกับนักจิตวิทยา ๓ (วัลลภ ปิยะมโนธรรม) คลายปัญหาลูกวัยรุ่น (๑๒-๒๑ ปี)*, (กรุงเทพมหานคร: บ. เอช. เอ็น. กรุ๊ป จก., ๒๕๕๔), หน้า ๑๐.

^๗ ดารารัตน์ เพียรกิจ. (๑๘ เมษายน ๒๕๕๕), “สุดยอดปัญหาหนักอกของวัยรุ่นทั่วโลก”, รายงานพิเศษจากกรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ, [ออนไลน์]: ๑ ย่อหน้า, แหล่งที่มา: www.thaichildrights.org/movement/report/๒๖๘ [๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕].

ร่างกาย จิตใจ และสังคมของทั้งแม่วัยรุ่นและทารก ผู้เป็นแม่วัยรุ่นต้องสูญเสียโอกาสในการศึกษา เท่ากับต้องเสียอนาคต แม่วัยรุ่นบางรายต้องออกหางานเพื่อให้มีรายได้มาเลี้ยงดูทารกที่เกิดมา ทั้งที่ควรอยู่ในวัยเล่าเรียน ทำให้ได้รับความลำบากอย่างมาก ส่งผลกระทบเป็นความเครียด และปัญหาสุขภาพตามมาอีก

จากรายงานและบทวิเคราะห์สภาวะการณ์เด็กไทยในรอบปี ๒๕๕๓-๒๕๕๔ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่า เด็กไทยยังขาดความรู้ ความรับผิดชอบเรื่องเพศ จำนวนแม่วัยรุ่นยังคงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลการสำรวจของกระทรวงสาธารณสุขในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ พบว่า มีเด็กอายุ ๑๐-๑๙ ปีมาทำคลอดจำนวน ๑๒๓,๑๘๙ คน จำแนกเป็นเด็กอายุ ๑๐-๑๔ ปี จำนวน ๓,๐๗๔ คน และอายุ ๑๕-๑๙ ปี จำนวน ๑๒๐,๑๑๕ คน และยังพบว่า เด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมทางเพศที่เปลี่ยนแปลงไป อัตราการมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่วัยเรียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เด็กมัธยมศึกษาถึงอุดมศึกษาเฉลี่ยร้อยละ ๓๕ ยอมรับว่าเคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว ซึ่งเพิ่มขึ้นเกือบ ๒ เท่าในรอบ ๕ ปี จากร้อยละ ๑๙ ในปี ๒๕๔๙^๘

นอกจากนี้ ปัญหาด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นส่งผลกระทบด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจทั้งในระยะสั้นและยาว โดยเฉพาะการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย และการตั้งครรภ์ ส่งผลกระทบต่อตัววัยรุ่นเองและเด็กที่เกิดจากแม่วัยรุ่น เช่น การติดเชื้อ HIV การที่แม่วัยรุ่นต้องออกจากโรงเรียน การสูญเสียโอกาสในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสัมพันธ์กับโอกาสในการประกอบอาชีพที่ดีในอนาคต การเสียชีวิตของทารกในครรภ์หรือขณะคลอด ทารกมีน้ำหนักตัวน้อย พัฒนาการช้า ครอบครัวยังมีปัญหาเพราะพ่อและแม่วัยรุ่นเกิดความเครียด ทะเลาะเบาะแว้งกัน บางรายตัดสินใจทำแท้ง เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ และอาจมีผลกระทบระหว่างรุ่น (inter-generations) การลดปัญหาดังกล่าวได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ย่อมช่วยให้ประเทศไทยมีทรัพยากรมนุษย์รุ่นต่อไปที่มีสุขภาพดี มีการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนจบการศึกษาภาคบังคับหรือสูงกว่า มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพตามความต้องการของตน รวมทั้งสามารถสร้างครอบครัวที่อบอุ่น และมีความพร้อมเลี้ยงดูลูกให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพต่อไป^๙

สาเหตุจากปัจจัยแวดล้อมหลายอย่าง ทั้งสภาพแวดล้อมและการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว สถาบันการศึกษา ความเปลี่ยนแปลงของสังคมแวดล้อมอย่างรวดเร็วดังกล่าวแล้ว ส่งผลดีและผลเสียต่อบุตรี ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาที่มีอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงานโดยหน่วยงาน

^๘ สถาบันรามจิตติ, รายงานและบทวิเคราะห์สภาวะการณ์เด็กไทยในรอบปี ๒๕๕๓-๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๗-๘.

^๙ ดร.ภญ.ศรีเพ็ญ ตันติเวชส และคณะ, สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในประเทศไทย ๒๕๕๖, [ออนไลน์], ๑๖, แหล่งที่มา: www.hitap.net/research/17738 [๘ กันยายน ๒๕๕๘].

รัฐหรือหน่วยงานเอกชน ส่วนมากเป็นการแก้ไขและรับมือกับปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วน ในขณะที่รัฐบาลและภาคธุรกิจทั้งหลายก็มุ่งเร่งการสร้างตัวเลขความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ความสนใจที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพเป็นเรื่องรอง ทั้งที่เมื่อพิจารณาโดยเนื้อแท้ของความสำเร็จแล้ว เยาวชนเหล่านี้ต่อไปก็คือบุคคลากรที่จะขับเคลื่อนอนาคตของประเทศ ด้วยเหตุนี้ กลุ่มบุตรเยาวชนหรือวัยรุ่นซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงภัยอยู่แล้ว ต้องเผชิญกับปัญหาหนักยิ่งขึ้นอีก

ข้อมูลจากผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อ HIV ในประชากรกลุ่มนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี ๒๕๕๔ พบพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของเด็กไทยที่อายุเฉลี่ย ๑๒ ปี ส่วนใหญ่เป็นความสมัครใจ และกว่าร้อยละ ๕๐ ไม่มีการป้องกัน ในกลุ่มนักเรียนหญิงชั้น ม. ๒ มีการใช้ถุงยางอนามัยในระดับต่ำและมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๕๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นร้อยละ ๔๘.๘ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ และเหลือร้อยละ ๔๔.๘ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ วัยรุ่นเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศมากขึ้น ขณะที่แหล่งความรู้เกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ยังมีน้อย เพราะการเข้าถึงสื่อลามกได้ง่าย ส่งผลให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ นำไปสู่การทำแท้ง และทอดทิ้งเด็กทารกเพราะไม่พร้อมจะเลี้ยงดู ประเด็นปัญหาเหล่านี้มีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ

ช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา คือ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔ วัยรุ่นไทยมีการตั้งครรภ์สูงกว่าร้อยละ ๑๐ ซึ่งเป็นเกณฑ์เฝ้าระวังขององค์การอนามัยโลก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดทั้งในกลุ่มแม่วัยรุ่นอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี และแม่วัยเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีแม่อายุต่ำกว่า ๒๐ ปีจำนวน ๑๑๔,๐๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓๒ ของแม่ทุกอายุ เป็นแม่อายุ ๑๕-๑๙ ปีจำนวน ๑๑๐,๓๒๕ คน และแม่วัยเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปีจำนวน ๓,๖๗๖ คน ในจำนวนนี้มีแม่อายุน้อยที่สุด ๘ ปี ในขณะที่พ่ออายุน้อยที่สุด ๑๐ ปี

ปัญหาที่จะตามมาจากการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม

(๑) คุณภาพชีวิตของแม่วัยรุ่นและเด็ก แม้คณะรัฐมนตรีจะมีมติรับหลักการร่าง พ.ร.บ. คู่ครองอนามัยการเจริญพันธุ์เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาที่มีหญิงตั้งครรภ์อยู่ระหว่างศึกษา ต้องอนุญาตให้หญิงมีครรภ์ศึกษาต่อในระหว่างตั้งครรภ์ หรือลาพักและกลับไปศึกษาต่อภายหลังคลอดบุตรแล้วได้ แต่เนื่องจาก พ.ร.บ.ฉบับนี้ยังไม่มีฉบับบังคับใช้ การตั้งครรภ์ในวัยเรียนทำให้แม่วัยรุ่นกลุ่มนี้ต้องออกจากโรงเรียน ด้วยเหตุผลที่ทำให้โรงเรียนเสื่อมเสียชื่อเสียง ทำให้ขาดโอกาสที่จะมีงานที่มั่นคงทำ มีรายได้เพื่อเลี้ยงดูตนเองและลูกให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากนี้ การตั้งครรภ์ของแม่วัยเด็กที่สรีระร่างกายยังไม่พร้อม ส่งผลให้ทารกมีโอกาสพิการ น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ และมีพัฒนาการช้ากว่าเด็กทั่วไปสูง และมักไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่เหมาะสมทั้งด้านร่างกายและ

จิตใจ ทำให้มีความเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรม และประสบปัญหาเช่นเดียวกับผู้เป็นแม่ กลายเป็นวงจรปัญหาที่ไม่สิ้นสุด

(๒) การทำแท้ง ข้อมูลการเฝ้าระวังการแท้งในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๔ ในสถานบริการสาธารณสุขทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบผู้ทำแท้งร้อยละ ๕๖ มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี มากที่สุดร้อยละ ๓๐.๔ เป็นกลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่อายุ ๑๕-๑๙ ปี และร้อยละ ๔๕ ยังไม่มีรายได้ และกว่าร้อยละ ๖๐ ของกลุ่มผู้ทำแท้งอายุต่ำกว่า ๑๙ ปี ไม่มีการคุมกำเนิด ศูนย์สร้างเสริมสุขภาพวัยรุ่น โรงพยาบาลรามาธิบดีประมาณการว่า มีวัยรุ่นทำแท้งถึงปีละประมาณ ๓ แสนคน ขณะที่กฎหมายอนุญาตให้แพทย์ทำแท้งได้เฉพาะกรณีเป็นอันตรายร้ายแรงต่อชีวิตหรือสุขภาพของมารดา และกรณีที่มีการตั้งครรภ์เกิดจากการถูกข่มขืนหรือกระทำชำเราเท่านั้น จึงเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งที่ผลักดันให้วัยรุ่นตัดสินใจทำแท้งไม่ปลอดภัยหรือทำแท้งเถื่อน เช่นการซื้อยามารับประทาน หรือสอดยาทางช่องคลอด และการใช้บริการคลินิกเถื่อน ทำให้มีโอกาสที่จะเกิดการแทรกซ้อนหรือเป็นอันตรายถึงชีวิต

(๓) การทอดทิ้งเด็ก สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชนได้รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ว่า ประเทศไทยมีเด็กถูกทอดทิ้งตามโรงพยาบาล สถานรับเลี้ยงเด็ก และที่สาธารณะถึง ๘๘,๗๓๐ คน ส่วนใหญ่ถูกทอดทิ้งโดยมีสาเหตุจากแม่อยู่ในวัยเรียนและแม่ที่ไม่สามารถเลี้ยงลูกได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไทที่ต้องรับเด็กที่ถูกทอดทิ้งเข้ามาเลี้ยงประมาณ ๔๕ คนต่อเดือน โดยร้อยละ ๘๐ ถูกส่งตัวมาจากโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดในภาคกลาง และร้อยละ ๒๐ รับมาจากตำรวจหรือกลุ่มที่พ่อแม่ทิ้งไว้กับคนรับจ้างและสถานที่สาธารณะ ส่วนใหญ่เด็กที่ถูกทิ้งเกิดจากแม่วัยรุ่น โดยเฉพาะนักศึกษาที่ยังเรียนไม่จบ สาวโรงงานที่ไม่สามารถเลี้ยงลูกได้ และกลุ่มวัยรุ่นที่ติดยาเสพติด^{๑๐}

ปัจจุบันทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้กำหนดให้การป้องกันและแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการให้สำเร็จอย่างเร่งด่วน โดยมีการเชื่อมโยงกันของทุกภาคส่วน ทั้งการดำเนินงานให้การช่วยเหลือทางสังคม (OSCC) กรณีตั้งครรภ์ไม่พร้อม การสอนทักษะชีวิตและเพศศึกษาในโรงเรียน การสื่อสารและรณรงค์ให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับวัยรุ่น การบริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์ที่เป็นมิตรกับวัยรุ่น และการดูแลให้ได้เรียนต่อหรือฝึกอาชีพหลังคลอด เป็นต้น^{๑๑}

^{๑๐} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “พฤติกรรมวัยรุ่น ‘ท้อง แท้ง ทิ้ง’”, ภาวะสังคมไทยไตรมาสที่สี่และภาพรวมปี ๒๕๕๕, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑: ๑๒-๑๕.

^{๑๑} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “พัฒนาการเด็กและวัยรุ่น”, ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี ๒๕๕๖, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑: ๑๑.

ในสังคมไทย การให้คุณค่าความหมายของ “เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร” และเพศสัมพันธ์ของเยาวชนเป็นเรื่องผิดบรรทัดฐานทางสังคม เยาวชนหญิงที่ตั้งครรภ์จึงเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ทั้งจากกฎหมาย องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ เช่น โรงเรียนและโรงพยาบาล แม้ในชุมชนและครอบครัวของเยาวชนหญิงเอง รวมไปถึงสิทธิการมีชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี ไม่ถูกกีดกัน แบ่งแยก เลือกปฏิบัติ การได้รับข้อมูลข่าวสารในการตัดสินใจ การรับบริการที่ปลอดภัย และรอบด้านที่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ โดยเฉพาะการยุติการตั้งครรภ์^{๑๒}

พญ. ภัทรวลัย ตลิ่งจิตร ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา ศิริราชพยาบาลกล่าวในงานจิตเวชศิริราช...ปันความรู้สู่ประชาชน โดยภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล ว่า การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรส่งผลเสียเป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งของแม่และเด็ก วัยรุ่นตั้งครรภ์มีโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์สูง เช่น ครรภ์เป็นพิษ รกลอกตัวก่อนกำหนด แท้งบุตร คลอดก่อนกำหนด หรือทารกมีน้ำหนักแรกเกิดน้อยกว่าปกติ เป็นต้น มารดาที่อายุน้อยกว่า ๑๕ ปี มีโอกาสเสียชีวิตขณะคลอดสูงกว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุมากกว่า ๒๐ ปีถึง ๕ เท่า บุตรที่คลอดจากมารดาวัยรุ่นมักจะพัฒนาการล่าช้า เจ็บป่วยบ่อย และมีโอกาสเสียชีวิตสูง และยังส่งผลกระทบต่อเนื่อง (Domino Effect) ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ รวมทั้งด้านจิตวิทยาด้วย เพราะมารดาที่ต้องหยุดเรียนเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในการเลี้ยงดูที่สูง ทำให้ยากจนยิ่งขึ้น จะเกิดความเครียด ซึมเศร้า วิตกกังวล นอกจากนี้ วัยรุ่นตั้งครรภ์ส่วนมากไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม ทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทั้งต่อทารกและตนเอง จึงจำเป็นต้องป้องกันและหาทางแก้ปัญหา โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งตัววัยรุ่นเอง ครอบครัว สถานศึกษา บุคลากรทางการแพทย์ หน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชนต่าง ๆ

๑๓

ปี ๒๕๕๖ แม้การคลอดบุตรของวัยรุ่นไทยลดลง โดยที่การคลอดในวัยรุ่นอายุ ๑๕-๑๙ ปี ๑,๐๐๐ คน ลดจากอัตรา ๕๓.๘ ในปี ๒๕๕๕ เป็นอัตรา ๕๑.๒ ในปี ๒๕๕๖ แต่สัดส่วนการคลอดในวัยรุ่นอายุ ๑๐-๑๙ ปีต่อการคลอดทั้งหมด พบว่ายังไม่ลดลง โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ ๑๗ ของการคลอดทั้งหมด และยังพบการตั้งครรภ์ซ้ำเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๑.๖ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๑๒.๑ ในปี ๒๕๕๖ โดยวัยรุ่นอายุต่ำกว่า ๒๐ ปีจำนวน ๑๔,๔๐๐ คนคลอดซ้ำเป็นครั้งที่ ๒ และ ๘๙๕

^{๑๒} ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข สวัสดิการและสังคม, “ปัญหาเยาวชนหญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร กับมิติสิทธิมนุษยชนฉบับสมบูรณ์”, รายงานการศึกษาวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, (คณะสังคมและมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๕), หน้า ๒.

^{๑๓} เหมือนฝัน เจริญสูง, (๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๖), “วัยรุ่นไทยกับปัญหา ‘ท้องไม่พร้อม’ เรื่องใหญ่..ที่ต้องช่วยกันหาทางออก”, แนวหน้า, [ออนไลน์], ๒ ย่อหน้า, แหล่งที่มา: www.naewna.com/scoop/๖๔๗๒๑ [๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖].

คนคลอดซ้ำเป็นครั้งที่ ๓ ขณะที่ผลสำรวจการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อ HIV ในกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ และชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ ๒ ของกรมควบคุมโรคพบว่า ปี ๒๕๕๗ สัดส่วนของนักเรียนที่เคยมีเพศสัมพันธ์แล้วยังคงเพิ่มขึ้น และการใช้ถุงยางอนามัยยังอยู่ในระดับต่ำโดยเฉพาะกับแฟนหรือคนรัก ข้อมูลการสำรวจการแท้งในประเทศไทยปี ๒๕๕๖ ของกรมอนามัยพบ ผู้ป่วยทำแท้งเป็นวัยรุ่นอายุต่ำกว่า ๒๐ ปีถึงร้อยละ ๒๙ สะท้อนถึงความรุนแรงของปัญหาที่ยังคงอยู่^{๑๔}

ความจริงนั้น ปัญหาตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เป็นเพียงปลายเหตุ ต้นเหตุอยู่ที่ครอบครัว พ่อแม่จำนวนมากที่มัวแต่มุ่งทำมาหากิน หาความสำเร็จทางวัตถุจนลืมไปว่า คุณภาพชีวิตที่ดีไม่ได้ขึ้นกับวัตถุเพียงอย่างเดียว จิตใจเป็นสิ่งเปราะบางที่ต้องได้รับการดูแล การที่ถูกได้รับการดูแลเพียงด้านร่างกายและวัตถุ แต่จิตใจกลับถูกละเลย ทำให้จิตใจลูกอ่อนแอ ถูกกระแสสังคมชักนำไปได้โดยง่าย^{๑๕} และเมื่อเกิดประเด็นปัญหาดังกล่าวในชีวิต บุตรย่อมได้รับผลกระทบโดยตรงทั้งกายและใจ ด้วยวัยที่กำลังศึกษาเล่าเรียน และยังไม่พร้อมรับมือกับความเครียด นอกจากนี้ แม้จะมีตัวเลขจากงานวิจัยที่แสดงถึงผลเสียหายเชิงเศรษฐกิจและสังคมออกมา แต่ในความเป็นจริงแล้ว สิ่งที่ไม่อาจวัดค่ากันได้ด้วยตัวเลขชี้วัดทางสถิติใด ๆ เลย ก็คือความบอบช้ำทางจิตใจ มารดาวัยรุ่นที่มีความเครียด ซึมเศร้า วิตกกังวล ไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นต่อไป สภาพจิตใจที่ย่ำแย่ นี่ย่อมส่งผลกระทบถึงทารกน้อยในครรภ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ทั้งหมดนี้ส่งผลกระทบต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ และอาจมีผลกระทบระหว่างรุ่น (inter-generations) การลดปัญหาและผลกระทบอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมช่วยให้ประเทศไทยมีทรัพยากรมนุษย์รุ่นต่อไปที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ สร้างครอบครัวอบอุ่น และเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป

๒.๒.๒ เรื่องความรุนแรง

ความรุนแรงหมายถึง การกระทำใด ๆ ที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งทางกาย วาจา จิตใจ และทางเพศ โดยการบังคับ ชูเชิญ ทำร้ายทุบตี คุกคาม จำกัด กีดกันเสรีภาพ ทั้งในที่สาธารณะ และในการดำเนินชีวิตส่วนตัว ซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมาน ทั้งทางร่างกายและจิตใจแก่ผู้ถูกรกระทำ

^{๑๔} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นลดลงแต่ยังอยู่ในระดับสูง และพบการตั้งครรภ์ซ้ำเพิ่มขึ้น”, ภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๕๘, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒: ๘-๙.

^{๑๕} นพมาศ อึ้งพระ, วิกฤติทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๑๒.

ในปญญาสาภว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี องค์การสหประชาชาติให้ความหมาย “ความรุนแรงต่อสตรี” หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่เป็นความรุนแรงที่เกิดจากอคติทางเพศ เป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี รวมทั้งการขู่เข็ญ คุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและในชีวิตส่วนตัว นอกจากนี้ยังรวมถึงความรุนแรงต่อไปนี้

๑) ความรุนแรงต่อร่างกาย ทางเพศ และจิตใจที่เกิดขึ้นในครอบครัว รวมทั้งการทุบตี การทารุณกรรมทางเพศต่อเด็กและสตรีในบ้าน ความรุนแรงอันมีเหตุมาจากของหมั้นที่ฝ่ายหญิงให้กับครอบครัวสามี การข่มขืนโดยคู่สมรส การขลิบอวัยวะเพศสตรี และข้อปฏิบัติตามประเพณีต่าง ๆ อันเป็นอันตรายต่อสตรี ความรุนแรงที่ไม่ได้เกิดจากคู่สมรส และที่เป็นการหาประโยชน์จากสตรี

๒) ความรุนแรงต่อร่างกาย เพศ และจิตใจที่เกิดขึ้นภายในชุมชนทั่วไป รวมถึงการข่มขืน การทารุณกรรมทางเพศ การลวนลามทางเพศ การข่มขืนในสถานที่ทำงาน ในสถาบันการศึกษาและสถานที่ต่าง ๆ การค้าหญิง และการบังคับค้าประเวณี

๓) ความเพิกเฉยของรัฐต่อความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงที่เกิดทางร่างกาย ทางเพศ และจิตใจ

ส่วนความรุนแรงต่อเด็ก หรือการกระทำทารุณต่อเด็ก หมายถึง การที่เด็กได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่ ไม่ว่าในหรือนอกครอบครัว ในลักษณะที่ไม่เป็นที่ยอมรับตามบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอยู่ในเวลานั้น เป็นเหตุให้เด็กได้รับอันตราย บาดเจ็บ กระทบกระเทือนทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศ ตลอดจนการถูกละเลยไม่สนองตอบความต้องการพื้นฐาน เช่น อาหาร การดูแลสุขภาพ และการอบรมเลี้ยงดู โดยที่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติได้ระบุว่า เด็ก คือผู้มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี และกล่าวถึงความรุนแรงต่อเด็กว่า รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งด้านนิติบัญญัติ บริหารสังคม และการศึกษา ในอันที่จะคุ้มครองเด็กจากความรุนแรงในรูปแบบทั้งปวง ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ การทำร้ายหรือการกระทำอันมิชอบ การทอดทิ้งหรือการปฏิบัติโดยประมาท การปฏิบัติผิด หรือการแสวงประโยชน์ รวมถึงการกระทำมิชอบทางเพศ ขณะอยู่ในความดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมายหรือบุคคลอื่นซึ่งดูแลเด็กนั้น^{๑๖}

นอกจากนี้ความรุนแรงยังเป็นปฏิกิริยาที่แสดงถึงความไม่ลงรอยกันอย่างชัดเจน ทั้งด้านความคิด ความรู้สึก และทัศนคติ เป็นพลังผลักดันอย่างรุนแรงให้เกิดการแสดงออกอย่างไร้การควบคุม เป็นความก้าวร้าวที่มุ่งทำลายผู้อื่น เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว เมื่อมีสิ่งกระตุ้นและโอกาส เด็กเล็กเมื่อหงุดหงิดหรือไม่พอใจ อาจตี หรือกัดเพื่อน ไม่มีเจตนาทำร้ายถึงชีวิต เป็นเพียงการระบายความคับ

^{๑๖} ศูนย์ข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, **นโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี**, [ออนไลน์]: ข้อ ๑, แหล่งที่มา: www.violence.in.th/publicweb/NewsDetail.aspx?id=34&type=5 [๑๐ กันยายน ๒๕๕๘].

ข้องใจ แต่ในเด็กโตจะแสดงออกต่างกัน อาจตบตีชกต่อย ทะเลาะกับพี่น้อง เพื่อน จนถึงยกพวกตีกัน หรือทำร้ายผู้อื่นด้วยตนเอง ความรุนแรงนี้รวมไปถึงข่มขืนและฆ่าตัวตาย^{๑๗}

สภาพปัญหาการใช้ความรุนแรงในปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เด็กหันมาทำร้ายซึ่งกันและกัน ซึ่งแต่ก่อนจะทำร้ายตัวเอง เห็นได้จากพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาที่ตีกันบ่อยครั้งขึ้น มีการตั้งกฎกติกาที่ต่างฝ่ายจะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เช่น ตีกันตัวต่อตัว ห้ามรุม ห้ามถ่ายภาพ ห้ามใช้อาวุธ พฤติกรรมขณะตีกันมีการตบ ช่วน จิกผม กัด ต่ำทอ ด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย และหลังการตีกันแล้ว จะรวมกลุ่มสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้น ไม่มีการแจ้งตำรวจ ไม่บอกผู้ปกครอง ไม่ไปโรงพยาบาล และคิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่รุนแรง^{๑๘}

ศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุข พบผู้มารับบริการเป็นเด็กและสตรีถูกระทำรุนแรงเพิ่มขึ้นจาก ๑๑,๒๔๒ รายหรือเฉลี่ย ๓๒ รายต่อวันในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็น ๒๒,๕๖๕ รายหรือเฉลี่ย ๖๒ รายต่อวันในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยสัดส่วนเด็กต่อสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงเป็น ๕๑:๔๙ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวรายงานความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นจาก ๕๑ รายในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็น ๗๒๗ รายในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และยังมีผู้หญิงและเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงเข้ารับบริการจากหน่วยงาน เช่น บ้านพักเด็กและครอบครัว สถานสงเคราะห์เด็ก สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก บ้านพักฉุกเฉินขององค์กรเอกชนต่าง ๆ โดยปัญหาส่วนใหญ่คือ ความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงจากการค้ามนุษย์ การตั้งครุฑไม้พึ่งประสงค์ ทั้งนี้ข้อมูลข้างต้นเป็นเพียงผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือ แต่ผู้ถูกระทำรุนแรงอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่มีโอกาสได้รับความช่วยเหลือหรือยังไม่มีผู้ได้รับรู้

ปี ๒๕๕๐-๒๕๕๕ เด็กถูกระทำรุนแรงทางเพศมากที่สุด เป็นเด็กหญิงประมาณ ๘ เท่าของเด็กชาย ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น ๑๐-๑๕ ปี ถูกระทำรุนแรงทางเพศมากที่สุดถึงร้อยละ ๗๔.๑ ทางกายร้อยละ ๒๑.๐ เป็นการกระทำรุนแรงจากคนใกล้ชิด คือร้อยละ ๔๐.๒ จากแฟน ร้อยละ ๒๕.๑ จากเพื่อน ร้อยละ ๙.๖ จากคนไม่รู้จัก และจากการรวบรวมสถิติข่าวความรุนแรงทางเพศปี ๒๕๕๖ ร้อยละ ๘.๑ เกิดจากพ่อแม่/ผู้ดูแลอุปการะ

นอกจากนี้ ข่าวการกระทำความรุนแรงทางเพศทั้งหมด ๑๖๙ ข่าวจากหนังสือพิมพ์ ๕ ฉบับ ร้อยละ ๕๑.๕ เป็นประเภข่าวข่มขืน โดยมีผู้ถูกระทำความรุนแรงทางเพศทั้งสิ้น ๒๒๓ ราย

^{๑๗} กลยา ตันติผลาชีวะ, **ทำไมเด็กก้าวร้าวรุนแรง**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เรือนปัญญา จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๓๙.

^{๑๘} อุษาวดี โคตรคำภา, ประวิต เอราวรรณ์ รศ.ดร., ไพบุลย์ บุญไชย ผศ.ดร., “พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในกลุ่มนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษา”, **วารสารวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม ๒๕๕๕): ๓๔๓-๓๔๔.

เสียชีวิต ๒๙ ราย ในจำนวนนี้เป็นารเสียชีวิตจากการถูกข่มขืนถึง ๒๒ รายหรือร้อยละ ๗๕ สาเหตุให้เกิดความรุนแรงทางเพศร้อยละ ๓๗.๗ มาจากการดื่มแอลกอฮอล์ ผู้ถูกระทำลำดับแรกร้อยละ ๓๕.๑ อยู่ในช่วงอายุ ๑๑-๑๕ ปี รองลงมาร้อยละ ๒๒ อายุ ๑๖-๒๐ ปี เกิดเหตุในพื้นที่กรุงเทพฯ มากที่สุดร้อยละ ๒๖.๖ รองลงมาชลบุรีร้อยละ ๑๑.๘^{๑๙}

นอกจากนี้ ยังมีปัญหาความรุนแรงในชุมชน เช่น ที่เกิดจากการทำโทษอย่างรุนแรงของครู โรงเรียน แก๊งอันธพาล และการล่วงละเมิดทางเพศในรั้วโรงเรียนก็เป็นปัญหามากขึ้น จากสำรวจนักเรียนระดับ ม.๑-ม.๖ จำนวน ๖๐๐ คนขององค์การแพลน พบความรุนแรงของการทะเลาะวิวาทเป็นอันดับ ๑ รองลงมาคือการด่าทอ การเหยียดหยามทางวาจา การใช้คำหยาบ การทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน และการลักขโมย ตามลำดับ ส่วนครูในฐานะผู้กระทำ มีการกล่าวตำหนิที่รุนแรง การใช้ถ้อยคำหยาบคาย การไม่รับฟังเหตุผลของเด็ก และการถูกครูไล่ออกจากห้อง จากการสำรวจนักเรียน ป.๔-ม.๓ จำนวน ๓,๐๔๗ คนของมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ พบเด็กนักเรียนร้อยละ ๔๐ มีปัญหาถูกรังแกเดือนละ ๒-๓ ครั้ง เป็นพฤติกรรมการทำร้ายจิตใจด้วยวาจา พบมากที่สุดร้อยละ ๔๗.๙ พฤติกรรมเหยียดผิวพรรณและเชื้อชาติร้อยละ ๒๗.๙ และการคุกคามทางเพศร้อยละ ๑๐.๗ ภาคตะวันออกมีการรังแกด้วยการแย่งเงินและของใช้ สถาบันรามจิตติยังเปิดเผยถึงจำนวนเด็กนักเรียนกว่า ๗๐๐,๐๐๐ คน หรือร้อยละ ๑๐ ของนักเรียน ๗ ล้านคน ต้องรับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรงของเพื่อนร่วมชั้น ทั้งการชกต่อย ตบตี รุมทำร้าย ด่าว่า และผลสำรวจของสวนดุสิตโพล ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ พบนักศึกษาร้อยละ ๓.๔๔ เคยถูกลวนลามทางเพศในสถานศึกษา และจากการศึกษาคดีล่วงละเมิดทางเพศในโรงเรียนที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ พบการล่วงละเมิดเด็ก ๑๖ กรณีมีจำนวน ๒๔ คน แต่เนื่องจากความล่าช้าในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงการปิดเรื่อง ทำให้เด็กที่เป็นเหยื่อรู้สึกกลัวและถูกโดดเดี่ยว

กลุ่มที่เสี่ยงต่อการถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศและกระทำรุนแรง เสี่ยงต่อการเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณี มีทั้งกลุ่มเด็กที่มาจากชายแดน และเด็กชนเผ่า ลูกแรงงานข้ามชาติที่เกิดในเมืองไทย รวมถึงเด็กที่ไม่มีโอกาสเข้ารับการศึกษาต่อหลังจากจบชั้นประถมศึกษา เพราะความยากจนและด้อยโอกาส รวมไปถึงเด็กที่มีปัญหาทางสังคม มาจากครอบครัวแตกแยก ได้รับผลกระทบจาก

^{๑๙} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ โดยเฉพาะคดีชีวิตร่างกายและเพศมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น”, **ภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง และภาพรวมปี ๒๕๕๗**, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๓: ๑๓.

เอดส์ ยาเสพติด หรือความรุนแรงในครอบครัว หรืออาจมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น การติดยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน บริโภคนิยม^{๒๐}

ผลกระทบจากความรุนแรงอาจส่งผลลึกและเกิดผลยาวนานตลอดชีวิตในแง่ของการพัฒนาทางสังคม อารมณ์และการเรียนรู้ และยังนำไปสู่โอกาสที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การใช้สารเสพติด มีปัญหาทางจิตและสังคม ความรุนแรงเกิดขึ้นได้ในทุกสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อเด็กและผู้หญิงในทุกระดับ^{๒๑} ศรัณญา อิชิตะสรุปสาเหตุของพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนวัยรุ่นจากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน ๕ คนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา จากโรงเรียนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานครได้ ๓ ประการคือ

๑) ด้านบุคคล มีทัศนคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงว่าเป็นพฤติกรรมปกติธรรมดา เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน เป็นการแสดงออกถึงความกล้าหาญ มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับผู้ปกครองเป็นประจำ ประกอบกับมีลักษณะเป็นคนโมโหง่าย อารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ง่าย

๒) ด้านครอบครัว ครอบครัวไม่สมบูรณ์ หย่าร้าง บิดาหรือมารดาเสียชีวิต นักเรียนขาดการดูแลและเอาใจใส่จากผู้ปกครอง บรรยากาศในบ้านไม่น่าอยู่อาศัย มีการทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

๓) สังคม ด้านเพื่อน นักเรียนให้ความสำคัญกับเพื่อนมาก ถูกชักชวนให้มีเรื่องชกต่อย ทะเลาะวิวาท ด้านสื่อ ชอบติดตามข่าวนักเรียนนักศึกษาถูกพวกพ้องทำร้ายกัน ทำให้เกิดความเคยชินต่อพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นว่าเป็นเรื่องธรรมดา การเล่นเกมที่มีเนื้อหาความรุนแรงเป็นประจำทำให้ซึมซับเอาพฤติกรรมความรุนแรงไว้กับตนเอง และแสดงพฤติกรรมความรุนแรงต่อเพื่อนหรือคนที่อ่อนแอกว่า^{๒๒}

นอกจากนี้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม ความเชื่อและค่านิยมซึ่งผู้ที่ถูกสังคมกำหนดบทบาทให้ด้อยกว่า มีโอกาสที่จะถูกกระทำความรุนแรงอยู่เสมอ เช่น ความไม่เสมอภาคระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย หรือระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง ทำให้เด็กและสตรีถูกกระทำความรุนแรงมากกว่าผู้ชาย ความเชื่อและทัศนคติของสังคมก็เป็นตัวเสริมที่ทำให้ปัญหารุนแรงขึ้น เช่น ความเชื่อว่าปัญหาครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว สามัญทิถรรยาเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ ภรรยาเป็นสมบัติของสามี ลูก

^{๒๐} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “การกระทำความรุนแรงในเด็กและสตรี...สิทธิที่ต้องเร่งคุ้มครอง”, *ภาวะสังคมไทยไตรมาสที่สี่และภาพรวมปี ๒๕๕๕*, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑: ๒๕-๒๖.

^{๒๑} องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย, *การวิเคราะห์สถานการณ์เด็กและสตรี พ.ศ. ๒๕๕๔*, (กรุงเทพมหานคร), หน้า ๕๐.

^{๒๒} ศรัณญา อิชิตะ, “การศึกษาพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนวัยรุ่น”, *ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, (จิตวิทยาการแนะแนว: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓), หน้า ๘๓-๘๔.

เป็นสมบัติของพ่อแม่ ตลอดจนเจตคติที่ทำให้เด็กและผู้ใหญ่ต้องรู้สึกอับอาย ต้องซ่อนเร้นปัญหาและ
ทนรับสภาพ ทำให้ต้องทนทุกข์ทรมานจากการถูกทำร้ายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ฯลฯ ทักษะคิดต่าง ๆ นี้
ยังถูกหล่อหลอมและส่งต่อไปรุ่นต่อรุ่น^{๒๓}

ผลกระทบของความรุนแรงต่อผู้ถูกระทำ คือ

๑) อาจมีปัญหาสุภาพจิตตามมา กลายเป็นอุปสรรคในการเจริญเติบโต หรือพิการ
กลายเป็นปัญหาภาระของสังคมต่อไป

๒) ประสบการณ์ของผู้ตกเป็นเหยื่อส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต ทำให้มีอาการหวาดผว
ไม่ไวใจใคร ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง พัฒนาการทางร่างกายช้า มีปัญหาทางการเรียนตามมา

๓) หากไม่ได้รับการบำบัดเยียวยาอย่างถูกวิธี มีแนวโน้มจะมีพฤติกรรมก้าวร้าว เป็น
อันตราย กลายเป็นอาชญากร หรือเป็นผู้ใช้ความรุนแรงกับผู้อื่นต่อไป

๔) ในบางรายที่ถูกล่วงเกินทางเพศ อาจเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ หรือพยายามทำ
กับคนอื่นอย่างที่ตนถูกระทำ

๕) ผู้เคยตกอยู่ในสถานการณ์รุนแรง หรือเคยพบเห็นเหตุการณ์รุนแรง จะเกิดการเรียนรู้
ต้นแบบการแก้ไขปัญหาคือด้วยความรุนแรง และเห็นว่าเป็นเรื่องปกติ

๖) หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงทางร่างกายและทางเพศจะได้รับบาดเจ็บ บางรายพิการหรือ
ถึงแก่ชีวิต ในรายที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ อาจตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ นำไปสู่การทำแท้ง หรือมีบุตร
โดยไม่พร้อม ติดเอดส์หรือโรคจากการมีเพศสัมพันธ์

๗) หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ สูญเสียความมั่นใจ อับอาย กลัว
สังคมไม่ยอมรับ รู้สึกกดดัน เครียด หวาดผวา ที่สำคัญคิดว่าตนเองได้สูญเสียคุณค่าความเป็นมนุษย์
บางรายถึงกับมีอาการทางจิต เสียสติ

ผลกระทบของความรุนแรงต่อครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวถูก
ทำลาย ครอบครัวไม่สงบสุข ห่างเหิน ขาดความรักความเข้าใจกัน กลายเป็นครอบครัวแตกร้าง การ
หย่าร้างมีมากขึ้น ส่งผลถึงสถานะภาพของลูก ลูกต้องขาดความรักความอบอุ่น กลายเป็นเด็กเก็บกด มี
พฤติกรรมก้าวร้าว และอาจหนีออกไปจากบ้านเข้ากลุ่มติดยาเสพติด เป็นปัญหาต่อไปอีกไม่รู้จบ

ผลกระทบของความรุนแรงต่อชุมชนและสังคม เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ครอบครัวที่
ทะเลาะเบาะแว้ง ต่ำทอทุบตีทำร้ายกัน สร้างความรำคาญกับเพื่อนบ้านและชุมชน ทำให้ชุมชนนั้น

^{๒๓} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “การกระทำรุนแรงในเด็กและ
สตรี...สิทธิที่ต้องเร่งคุ้มครอง”, ภาวะสังคมไทยไตรมาสที่สี่และภาพรวมปี ๒๕๕๕, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑: ๒๖.

พลอยขาดความสันติสุขไปด้วย เมื่อชุมชนระส่ำระสาย สังคมก็ไม่มั่นคง เพราะขาดรากฐานของชุมชน ครอบครัวที่เข้มแข็ง^{๒๔}

ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงจึงเป็นอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพของคนในสังคม บั่นทอนความเจริญก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ และเป็นการทำลายเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเสมอภาคและสันติสุข ถือเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ

๒.๒.๓ การใช้สารเสพติด

จากการศึกษาสถานการณ์ปัญหาเสพติดในอดีตพบว่า

วัยรุ่นจะเริ่มเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดในฐานะผู้เสพ และพัฒนาไปเป็นผู้ค้า โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงที่ใช้สารเสพติดหลายรายก้าวไปสู่การค้าประเวณี เพื่อนำเงินมาซื้อยาเพื่อเสพ และใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย เข้าสู่วงจรอบาห์ และมีการทำผิดกฎหมายมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อถลำลึกก็มีโอกาสจะถูกจับกุมดำเนินคดี นอกจากนี้ การใช้สารเสพติดยังนำไปสู่โรคติดต่อและไม่ติดต่ออีกหลายชนิด ล้วนก่อผลร้ายแก่ร่างกาย ทำให้สุขภาพทรุดโทรมอ่อนแอ ความจำเสื่อม เสียบุคลิกภาพ โดยเฉพาะในรายที่ใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน มีโอกาสติดเชื้อไวรัสเอดส์ และแพร่กระจายไปยังคนอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้ชิด เป็นภัยร้ายแรงที่ทำลายทรัพยากรมนุษย์และความมั่นคงสงบสุขของทุกสังคม^{๒๕}

ตัวเลขจากการศึกษาวิเคราะห์ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยังแสดงว่า กลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อมูลยังแสดงให้เห็นแนวโน้มที่มีเยาวชนที่กระทำความผิดระหว่างกำลังเรียนอยู่ชั้นม.๔ และม.๕ เพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่าการศึกษาไม่ได้ช่วยให้เยาวชนรู้จักผิดชอบชั่วดี หรือรู้ซึ่งถึงโทษภัยของยาเสพติด ทำให้เห็นผลของการรณรงค์เรื่องยาเสพติดที่ล้มเหลว โดยที่เดิมเยาวชนเริ่มเสพยาไอซ์หลังจากเสพยาบ้ามาระยะหนึ่งแล้ว เปลี่ยนเป็นหันมาเริ่มเสพยาไอซ์ก่อนยาบ้ามากขึ้นเรื่อย ๆ และมีแนวโน้มว่าเยาวชนเริ่มเสพยาบ้าหลังจากเดิมที่มักจะเริ่มเสพยาบ้าก่อนเริ่มเสพยาไอซ์ นี่สะท้อนให้เห็นสถานการณ์การแพร่ระบาดของเมทแอมเฟตามีนที่เลวร้ายมากขึ้นในกลุ่มเยาวชน

^{๒๔} ศูนย์ข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, **นโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี**, [ออนไลน์]: ข้อ ๒, แหล่งที่มา: www.violence.in.th/publicweb/NewsDetail.aspx?id=34&type=5 [๑๐ กันยายน ๒๕๕๘].

^{๒๕} สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, “การศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์การค้าและการแพร่ระบาด ข้อมูลยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ถูกกักกันในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน”, **สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด**, (กรุงเทพมหานคร: กันยายน ๒๕๕๖), หน้า ๓-๔.

ที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือ เมื่อเทียบอายุเฉลี่ยที่เยาวชนเริ่มเสพยาบ้าและเริ่มขาย ช่องว่างของความแตกต่างด้านอายุต่ำกว่า ๑ ปี และมีแนวโน้มแคบลงเรื่อย ๆ ปัจจุบันเยาวชนเริ่มขายยาบ้าก่อนที่จะเสพมากขึ้น โดยเริ่มเกี่ยวข้องกับการขายทั้งจากการเริ่มช่วยเหลือเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวที่ค้ายา เมื่อมีประสบการณ์ตรงมากขึ้น ก็จะเริ่มติดต่อกับเครือข่ายค้ายาด้วยตนเอง และพัฒนาไปสู่ผู้ค้ายาอย่างเต็มตัว บางคนเริ่มค้าเมื่ออายุเพียง ๑๐ ปี และกลายเป็นผู้ค้ารายใหญ่ตั้งแต่อายุเพียง ๑๔ ปี เท่านั้น เครือข่ายการค้ายาบ้าในกลุ่มเยาวชนขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งแถบพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ตอนใน โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ และพบว่า เยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งในฐานะผู้เสพและผู้ค้ามีมากกว่าเสพอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะเยาวชนเมื่อเริ่มเสพยาเสพติดระยะหนึ่งแล้ว จะเปลี่ยนเป็นผู้ค้าเพื่อหาเงินมาเสพยา หรือเพื่อสามารถซื้อยาเสพติดมาเสพได้^{๒๖}

ยิ่งไปกว่านั้น รายได้จากการค้ายาเสพติดที่สูงมากเป็นแรงจูงใจให้เยาวชนส่วนมากคิดว่าคุ้มกับการเสี่ยง ถ้าไม่ถูกจับก็จะมีรายได้ก้อนโตไว้ใช้ตามความต้องการของตนเองได้ ที่น่าสนใจคือผู้ค้ารายใหญ่เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย และการกระทำความผิดเรื่องยาเสพติดมักจะมีครอบครัวอยู่ในเขตเมือง และสภาพแวดล้อมของชุมชนเมือง กลายเป็นพื้นที่เสี่ยงสำหรับเยาวชนในการกระทำความผิดเรื่องยาเสพติด เพราะเป็นแหล่งที่หาซื้อหรือขายยาเสพติดได้ง่าย หรือเป็นแหล่งที่มีสถานที่ช่วยการกระทำความผิดในด้านต่าง ๆ อยู่มาก เช่น สถานบันเทิงที่รองรับการใช้ยาเสพติด^{๒๗}

นอกจากนี้ ยาเสพติดยังเป็นสาเหตุให้เกิดคดีที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเสพยาเสพติดโดยตรง เช่น คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นปล้น จี้ ชิงทรัพย์ ทั้งนี้กลุ่มเยาวชนที่ถูกจับยอมรับว่า ทำเพื่อหาเงินไปซื้อยาเสพติดและเที่ยวสถานบันเทิงหลังเสพยาแล้ว ส่วนคดีเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย ก็เพราะเมาทั้งยาเสพติด และดื่มสุราจนไม่สามารถควบคุมตนเองได้ และแนวโน้มการกระทำความผิดของเยาวชนหญิงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะ เด็กสาววัยรุ่นที่นิยมเสพไอซ์ ซึ่งเป็นยาเสพติดที่กำลังได้รับความนิยมสูงมากในกลุ่มเด็กสาววัยรุ่นผู้นิยมเที่ยวกลางคืน แต่เนื่องจากไอซ์ราคาแพงมาก หลายคนจึงเข้ามาขายยาบ้าเพื่อนำเงินไปซื้อไอซ์เสพ หรือเป็นผู้ขายไอซ์ด้วย เพื่อสามารถเสพไอซ์ได้ในราคาถูก รวมทั้งการหารายได้จำนวนมากในช่วงเวลาสั้น ๆ โดยไม่ต้องเสี่ยงต่อการถูกจับกุมด้วยการขายบริการทางเพศ^{๒๘}

เมื่อพิจารณาข้อมูลตัวเลขไตรมาสสามของปี ๒๕๕๖ สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด ยังคงเข้าถึงได้ง่าย โดยเฉพาะครัวเรือนรายได้ต่ำที่มีการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยมากขึ้นและเสี่ยงต่อการเป็นหนี้ ทำให้ผู้เสพหันมาเป็นผู้ค้ารายย่อยหรือรับจ้างขนยา จากการจับกุมผู้เกี่ยวข้องกับยา

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓-๒๒.

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๘-๔๓.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘-๓๑.

เสพติด ยังคงไม่สามารถขยายผลไปถึงกลุ่มนายทุนและผู้บงการสำคัญได้ และสถานการณ์ยาไอซ์รุนแรงมากขึ้น ขณะที่ยาบ้ายังคงระบาดหนักโดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ ๘๓.๘ ของปริมาณยาเสพติดที่จับได้ ผู้ขายดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดโดยแบ่งจำหน่ายตามกำลังซื้อ ทำให้ผู้มีรายได้น้อยหรือปานกลางสามารถหาซื้อยาไอซ์มาเสพได้ง่าย และใช้เงินน้อยกว่ายาบ้า ทั้งการปรับยาเสพติดรูปแบบใหม่ที่แพร่ในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาสถานบันเทิง เช่น ลูกโป่งแก๊สหัวเราะ ยาเสพติดประเภท ๔ คุณ ๑๐๐ ใบกระท่อมผสมยาแก้ไอ น้ำดำ ยาแก้ปวดและน้ำอัดลม ยาบ้าสีขาวในรูปแบบนมอัดเม็ด ลูกโป่งแก๊สหัวเราะเป็นลูกโป่งที่บรรจุก๊าซไนตรัสออกไซด์มีคุณสมบัติทำให้ผู้ที่สูดดมเข้าไปมีอาการเคลิบเคลิ้ม แต่จะออกฤทธิ์ในระยะสั้นเพียง ๕ นาที และไม่มีอันตรายต่อร่างกาย แต่หากสูดดมเข้าไปในระดับที่เข้มข้นและเป็นระยะเวลานาน ก๊าซดังกล่าวจะเข้าไปแย่งออกซิเจนในเลือดถึงขั้นเสียชีวิตได้ ขณะที่ยาเสพติดผสมยาแก้ไอ ยาแก้ปวดผสมน้ำอัดลมมีฤทธิ์คล้ายกับมอร์ฟิน หากใช้มากเกินไปจนความจำเป็น หรือผสมกับแอลกอฮอล์จะเป็นอันตรายต่อระบบประสาท มีอาการประสาทหลอน เมื่อดื่มไปนาน ๆ จะทำให้สมองเสื่อมและเสียชีวิตลงในที่สุด^{๒๙}

ปี ๒๕๕๗ แม้สถานการณ์ยาเสพติดจะลดลง เนื่องจากการเฝ้าระวังที่เข้มงวดมากขึ้น โดยเฉพาะตามแนวชายแดน การปราบปรามแหล่งผลิต และนักค้ารายใหญ่ อย่างไรก็ตาม เยาวชนอายุ ๑๕-๒๔ ปียังเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งเป็นผู้ค้าและผู้เสพเพิ่มขึ้น จากรายงานสถิติคดีของกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนประจำปี ๒๕๕๖ มีเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษจำนวน ๑๕,๕๓๐ คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ ร้อยละ ๒.๒๑ และเป็นการกระทำผิดซ้ำในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษถึงร้อยละ ๔๒.๒๖ ปัจจัยที่ทำให้กระทำผิดซ้ำก็มาจากสิ่งเร้าทั้งภายนอก เช่น อุปกรณ์การเสพ สถานที่เสพ เพื่อน แหล่งขาย ผู้ค้า ผู้ซื้อยา สถานบันเทิง งานเลี้ยง และจากอารมณ์ความรู้สึกภายในของเยาวชนเอง เช่น ความเหงา เบื่อ ซึมเศร้า เหนื่อยล้า^{๓๐}

ไตรมาสสองของปี ๒๕๕๘ มีการรับแจ้งคดีอาญาลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๕๗ และจากไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ ๓๐.๙ และ ๑๕.๘ ตามลำดับ คดียาเสพติดยังมีสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ ๗๗.๓ ของคดีอาญารวม ลดลงร้อยละ ๓๗.๓ และ ๒๑.๓ ตามลำดับ การบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ การจัดระเบียบสังคม ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกทางสังคม การยกระดับ

^{๒๙} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “ยาเสพติดเข้าถึงกลุ่มผู้มีรายได้น้อยได้ง่ายขึ้น”, *ภาวะสังคมไทยไตรมาสที่สี่และภาพรวมปี ๒๕๕๖*, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๔: ๙-๑๐.

^{๓๐} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “สถานการณ์ยาเสพติดยังต้องเฝ้าระวังอย่างเข้มงวดเพื่อลดปัญหายาอย่างยั่งยืน”, *ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี ๒๕๕๗*, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑: ๑๑.

มาตรฐานการรักษา ความสงบเรียบร้อยและการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนการปราบปรามการกระทำความผิดอาชญากรรมเฉพาะทาง การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น กล้องวงจรปิด (CCTV) ระบบบอกตำแหน่งพิกัด (GPS) การเพิ่มประสิทธิภาพสายตรวจให้มีความพร้อมในการระงับเหตุ และความถี่การตรวจในเขตพื้นที่รับผิดชอบ พื้นที่เสี่ยง ร่วมกับตำรวจปราบปรามยาเสพติดปราบปรามผู้มีอิทธิพล ตรวจจับอาวุธสงคราม อบายมุขทุกประเภท การกำหนดมาตรการเชิงรุกและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเฉียบขาดในการกดดัน ควบคุม ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม^{๓๑}

จากที่กล่าวมา พอจะสรุปผลเสียจากการติดสารเสพติดได้ดังนี้

๑. ด้านสุขภาพอนามัย ผู้เสพยาเกือบทุกประเภทร่างกายไม่แข็งแรง ชูบซืด ผอมเหลืองแต่หนังหุ้มกระดูก อาเจียน นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร ความคิดอ่านช้า สูญเสียความทรงจำ จิตเสื่อม ขาดสติ จิตหลอน และอาจเสียชีวิตจากการใช้ยา หรือติดโรคติดต่อที่มากับการใช้อุปกรณ์เสพยาาร่วมกัน โรคติดต่อทางเพศ หรืออุบัติเหตุจากอาการประสาทหลอน เป็นต้น

๒. ด้านเศรษฐกิจ เป็นธรรมดาของผู้เสพยาที่จะต้องเพิ่มปริมาณการเสพยาขึ้นตลอดเวลา และหยุดเสพยาไม่ได้ จึงต้องหาเงินให้ได้มาก ๆ สำหรับซื้อยามาเสพยาไม่มีที่สิ้นสุด ในเมื่อร่างกายก็เสื่อมโทรม ไม่สามารถประกอบอาชีพได้เช่นคนปกติ ดังนั้นจึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งให้ผู้เสพพณตัวเองสู่การเป็นผู้ค้า หรือกลายเป็นภาระของครอบครัว หรืออาจหลงเดินเข้าสู่วังวนของการลักขโมย ย่อมส่งผลเสียหายต่อเศรษฐกิจทั้งของตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติโดยรวม

๓. ด้านสังคม ก่อเกิดปัญหาอาชญากรรม สาเหตุเพราะการประกอบอาชีพสุจริตทั่วไปไม่สามารถหาเงินมาใช้ซื้อสารเสพติดได้อย่างเพียงพอ ผู้ติดยาเองก็ไม่สามารถจะทำงาน หรือรับผิดชอบได้ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการประกอบอาชญากรรม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน นอกจากนี้ยังเป็นสาเหตุของปัญหาการค้าประเวณีในกลุ่มวัยรุ่นหญิง จนอาจนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การแพร่ระบาดของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์ ปัญหาครอบครัว เป็นต้น

๔. ด้านความมั่นคง สารเสพติดจึงมีผลโดยตรงต่อความมั่นคงของประเทศชาติ ประเทศที่ประชากรจำนวนมากติดยาเสพติด ประเทศนั้นก็อ่อนแอ ไร้ความมั่นคง เศรษฐกิจเสียหาย เกิดเป็นปัญหาสังคมขยายไปในทุกภาคส่วน

^{๓๑} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “คดีทำร้ายร่างกายและลักทรัพย์มีแนวโน้มสูงขึ้น”, ภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง ปี ๒๕๕๘, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๓: ๑๒-๑๓.

ปัญหาหลักที่ทำให้วัยรุ่นหันมาใช้สารเสพติด คือปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว และปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่วนสาเหตุหลักที่ทำให้ใช้สารเสพติดมีทั้งที่เป็นสาเหตุจากตนเอง เช่นเป็นคนอ่อนไหว ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง วิตกกังวลสูง อยากรู้อยากลอง ขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดความรักความอบอุ่น และสาเหตุจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่ กลุ่มเพื่อน บริเวณที่พักอาศัยเป็นแหล่งระบาดของยาเสพติด ทำให้ซื้อหาเสพติดได้ง่าย หรือคนในครอบครัวเป็นผู้ค้าอยู่แล้ว เป็นต้น

๒.๒.๔ การใช้จ่ายเงินเกินตัว หรือใช้ชีวิตโดยปราศจากทิศทาง

วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่ต้องการการแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง (Identity formation) ความต้องการของวัยรุ่นเริ่มซับซ้อนมากขึ้น ในช่วงนี้ เพื่อนจึงมีอิทธิพลกับเขามาก^{๓๒} ค่านิยมของสังคม ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับแฟชั่น ดนตรี สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน สื่อสารมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนหนังสืออ่านเล่นประเภทนวนิยาย เป็นต้น วัฒนธรรมแนวใหม่ที่หลั่งไหลเข้ามาในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ข่าวสารต่าง ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และอื่น ๆ อีกมาก ล้วนมีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่นทั้งสิ้น จากการศึกษาค้นคว้าพบพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินเกินตัว และการใช้ชีวิตโดยปราศจากทิศทาง ดังนี้

(๑) การเล่นพนัน เด็กและเยาวชนเข้าสู่วงจรการเล่นพนันฟุตบอลมากขึ้น นับจากการแข่งขันฟุตบอลโลกตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ เป็นต้นมา ผลการสำรวจพฤติกรรมการรับชมและการเล่นพนัน ทายผลฟุตบอลโลก ๒๐๑๔ ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา โดยศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ เป็นผลการสำรวจครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๗ จำนวน ๓,๐๑๒ ตัวอย่าง ในพื้นที่ ๘ จังหวัด ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และชลบุรี) พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๙.๘ เล่นพนันทายผลฟุตบอลในช่วงสัปดาห์แรกของการแข่งขัน และร้อยละ ๓.๐ ระบุว่าจะเล่นในนัดต่อ ๆ ไป โดยจำนวนนักเรียนที่เล่นพนันจะเพิ่มสูงขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น

สำหรับแหล่งที่มาของเงินที่ใช้เล่นพนันนั้น ส่วนใหญ่ใช้เงินเก็บและเงินที่ได้จากทางบ้าน บางส่วนนำเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษามาใช้ เพียงสัปดาห์แรกของการแข่งขัน กลุ่มตัวอย่างที่เล่นพนันถึงร้อยละ ๑๐.๕ มีหนี้สินจากการเล่นพนันทายผลฟุตบอลโลกเฉลี่ย ๑,๐๘๙ บาท และเกินกว่าร้อยละ

^{๓๒} วิทยากร เชียงกุล, จิตวิทยาวัยรุ่น : ก้าวข้ามปัญหาและพัฒนาศักยภาพด้านบวก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, ๒๕๕๒), หน้า ๒๖๙-๒๗๑.

๔๐ ได้รับผลกระทบในด้านต่าง ๆ เช่น เสียการเรียน ทะเลาะวิวาทกับคู่พัวพัน ถูกโกง มีปัญหากับคนในครอบครัว ถูกขู่กรรโชกหรือถูกทำร้าย และบางส่วนหาเงินมาเล่นด้วยวิธีที่ผิดกฎหมาย^{๓๓}

(๒) การตีมูลค่าแอลกอฮอล์ ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า จำนวนวัยรุ่นอายุ ๑๕-๒๔ ปีที่ดื่มแอลกอฮอล์ มีอัตราเพิ่มขึ้นมาจากร้อยละ ๒๓.๗ ในปี ๒๕๕๔ เป็นร้อยละ ๒๖.๒ ในปี ๒๕๕๖ หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๑๐.๙^{๓๔} ในปี ๒๕๕๗ มีประชากรอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ๑๗.๗ ล้านคน คิดเป็นอัตราการดื่มร้อยละ ๓๒.๓ เพศหญิงก็มีแนวโน้มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๙.๑ ในปี ๒๕๕๐ เป็นร้อยละ ๑๒.๙ ในปี ๒๕๕๗ ขณะที่กลุ่มเยาวชนอายุ ๑๕-๒๔ ปี มีอัตราการดื่มลดลงจากร้อยละ ๒๖.๒ ในปี ๒๕๕๖ เป็นร้อยละ ๒๕.๒ ในปี ๒๕๕๗ หรือลดลงร้อยละ ๔.๐

ปี ๒๕๕๗ ศูนย์วิจัยปัญหาสุราได้ทำการศึกษาการกระจายตัวของจุดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยรอบมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ และปริมณฑลพบว่า ในรัศมี ๕๐๐ เมตรจากรั้วสถาบันจำนวน ๑๕ แห่ง มีจุดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งสิ้น ๒,๘๖๙ ร้าน และเมื่อเปรียบเทียบเฉพาะ ๑๑ พื้นที่ที่เคยสำรวจเมื่อปี ๒๕๕๒ พบว่า ในระยะเวลา ๕ ปี มีจุดจำหน่ายเพิ่มขึ้นถึง ๑,๐๓๖ ร้าน หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๗๒ และเมื่อพิจารณาเฉพาะสถานบันเทิงพบเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๑๒ สำหรับในส่วนของการพักยังมีการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถึงร้อยละ ๗ โดยจุดจำหน่ายประมาณร้อยละ ๖๐ อยู่ในระยะ ๓๐๐ เมตรจากรั้วสถาบัน^{๓๕}

การมีสถานบริการและร้านขายปลีกกระจายอยู่จำนวนมาก โดยเฉพาะบริเวณใกล้สถานศึกษาหรือหอพัก และสถานบริการหรือผู้ขายก็ปล่อยปละละเลยให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปีเข้าไปใช้บริการ โดยไม่ตรวจดูอายุ ทั้งที่มีกฎหมายห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี เป็นเหตุให้เยาวชนซึ่งอยู่ในวัยศึกษาคะนองอยากลอง สามารถซื้อหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาดื่มได้ง่าย ซึ่งนอกจากจะทำให้จำนวนนักดื่มหน้าใหม่เพิ่มขึ้น ยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ

^{๓๓} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “เด็กและเยาวชนยังเข้าสู่วงจรพนันฟุตบอลมากขึ้น”, **ภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง และภาพรวมปี ๒๕๕๗**, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๓: ๑๐.

^{๓๔} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลง แต่ยังคงเฝ้าระวังนักดื่มในกลุ่มวัยรุ่น”, **ภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง และภาพรวมปี ๒๕๕๗**, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๓: ๙.

^{๓๕} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยังเพิ่มขึ้น และยังคงเฝ้าระวังการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา”, **ภาวะสังคมไทยไตรมาสสองปี ๒๕๕๘**, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๓: ๑๐-๑๑.

ตามมา ทั้งอุบัติเหตุ ยาเสพติด อาชญากรรม การทะเลาะวิวาท การมีเพศสัมพันธ์ซึ่งอาจนำไปสู่การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และโรคติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพประชากรในระยะยาว

(๓) การใช้ชีวิตโดยปราศจากทิศทาง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ร่วมกับสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน/นักศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ และผู้ปกครองทั่วประเทศ โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๒,๗๘๘ คนจากจังหวัดต่าง ๆ ที่เป็นตัวแทนของภูมิภาค ระหว่างวันที่ ๑๐-๑๘ มีนาคม ๒๕๕๐ กรณีภาวะวิกฤตคุณธรรมของเยาวชนไทยที่ทุกฝ่ายควรร่วมมือกันแก้ไข จากผลสำรวจพบความเห็นของกลุ่มตัวอย่างใน ๕ พฤติกรรมของเยาวชนไทยที่สังคมพึงตระหนักดังนี้ อันดับ ๑ ร้อยละ ๒๕.๒๑ การใช้สินค้าฟุ่มเฟือย ยึดติดกับวัตถุนิยม อันดับ ๒ ร้อยละ ๒๔.๘๓ การแต่งกายที่ไม่ถูกกาลเทศะ อันดับ ๓ ร้อยละ ๒๐.๐๕ การมั่วสุมอบายมุข เช่น สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ดิทยา เที่ยวกลางคืน ติดเกม อันดับ ๔ ร้อยละ ๑๕.๔๙ มีอิสระทางความคิด กล้าคิดกล้าแสดงออกมากจนเกินงาม และ อันดับ ๕ ร้อยละ ๑๔.๔๓ ก้าวร้าว ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่มีความกตัญญู และขาดสัมมาคารวะ^{๓๖}

ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงความหลงใหลในวัตถุนิยม (Materialism) ของเยาวชนไทย การขาดเหตุผลในการดำเนินชีวิต ขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่รู้เท่าทัน และไม่สามารถปรับท่าทีให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ไม่รู้จักประมาณตน จึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ไม่เป็นที่ยอมรับตามบริบทของสังคมไทย

๒.๓ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา

สภาพปัญหาในสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับบุตริตังที่ได้นำเสนอไว้นั้น จะเห็นว่า ล้วนมีปัจจัยเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันไม่มากนักน้อย ผลจากปัญหาหนึ่งนำไปสู่อีกปัญหาหนึ่ง เช่น การเที่ยวสถานบริการซึ่งมักมีการจำหน่ายยาเสพติด และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนขาดสติ อาจส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุ การทะเลาะวิวาท หรืออาจนำไปสู่การถูกล่วงละเมิดทางเพศ หรือการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งจะมีปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีก ในข้อนี้ จึงขอเสนอปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าว โดยที่ปัจจัยโดยรวม นั้นเกิดจากตนเอง สภาพครอบครัว และสังคมหรือสิ่งแวดล้อมรวมถึงการคบเพื่อน สามารถแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

^{๓๖} ASTV ผู้จัดการออนไลน์, “ฟุ่มเฟือย-แต่งโป้-มั่วสุมอบาย-กล้าเกิน-ก้าวร้าว”, พฤติกรรมวัยรุ่นไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.manager.co.th/Qol/ViewNews.aspx?NewsID=9500000032288 [๒๓ กันยายน ๒๕๕๘].

๒.๓.๑ ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

วัยรุ่นเป็นช่วงชีวิตที่มีความสำคัญ เพราะเป็นช่วงชีวิตที่กำลังพัฒนาจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ความเจริญเติบโต พัฒนาการ และความสามารถในการทำงานของร่างกายตลอดจนพฤติกรรมที่แสดงออกก็แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ต่อมไร้ท่อต่าง ๆ เริ่มผลิตฮอร์โมน เพื่อกระตุ้นให้อวัยวะบางส่วนของร่างกายทำงานได้สมบูรณ์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดที่สุดในระยะนี้ได้แก่ ต่อมเพศ (sex glands) ทำให้เด็กหญิงเปลี่ยนสภาพเป็นหญิงสาวโดยสมบูรณ์ มีประจำเดือน และมีวุฒิภาวะทางเพศเจริญเต็มที่ สามารถที่จะมีบุตรได้เมื่อมีสัมพันธ์ทางเพศ

พัฒนาการของร่างกายส่งผลต่อลักษณะอารมณ์ของวัยรุ่น วัยรุ่นส่วนใหญ่มีอารมณ์รุนแรง แสดงความรู้สึกอย่างเปิดเผยและตรงเกินไป มีความวิตกกังวลถึงความเปลี่ยนแปลงในรูปร่างหน้าตาของตัวเอง เช่น ความอ้วน ความสูง ความผอม ฯลฯ สนใจเกี่ยวกับบุคลิกภาพของตัวเอง ต้องการให้เพื่อนชอบและยอมรับ อารมณ์ในวัยรุ่นที่กำลังพัฒนามีทั้งประเภทก้าวร้าว เช่น โกรธ อิจฉา เกลียดชัง ประเภทเก็บกด เช่น กลัว วิตกกังวล เศร้าใจ หดหู่ เสียใจ ประเภทสนุก เช่น รัก ชอบ สุขสบาย พอกพอใจ ตื่นเต้น

พฤติกรรมทางสังคม วัยรุ่นจะสมาคมกับเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ มีการเที่ยวเตร่เพื่อหาความรู้ ความบันเทิงใจ วัยนี้จะชอบเที่ยวกันเป็นหมู่คณะ แต่งกายตามสมัยนิยม ต้องให้เหมือนเพื่อนๆ เพื่อหวังการยอมรับจากกลุ่ม แสวงหาเอกลักษณ์ของการเป็นคนเก่ง วิรุบุรุษ จะยอมรับและนับถือคนในเจตคติของเขา เลียนแบบอย่างจากคนที่เขาเห็นว่าดี

พัฒนาการทางเขวมนปัญญาของเด็กวัยนี้กว้างขวางขึ้น ชอบทำและเรียนรู้จากวิธีการลองผิดลองถูก (trial and error) ได้พบปัญหาและได้คิดหาวิธีแก้ไขเรื่อยไป จนกว่าจะได้ผลที่เขาพอใจ แต่สำหรับเด็กที่ขาดการปลูกฝังค่านิยมให้ได้ดี การลองผิดลองถูกนี้อาจจะทำลายตัวเองได้ เช่น คบเพื่อนเลว การติดยาเสพติด การประกอบอาชญากรรม เป็นต้น

พัฒนาการทางเพศ เนื่องจากฮอร์โมนทางเพศทำงานมากขึ้นในช่วงวัยรุ่น ส่งผลต่อลักษณะทางกายวิภาค และลักษณะทางเพศทุติยภูมิ (secondary sex characteristic) และที่สำคัญยิ่งกว่า คือ ไปกระตุ้นจิตใจให้เกิดแรงขับทางเพศ (sexual drive) ให้สูงขึ้น ทำให้วัยรุ่นเริ่มสนใจกับกิจกรรมหรือปฏิกิริยาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของตนเองมากขึ้น และอาจจะลงมือทดลองทำพฤติกรรมทางเพศด้วยความรู้สึกรอยากรู้อยากเห็น ตื่นเต้น กลัว ๆ กล้า ๆ และเพื่อเป็นการปลดปล่อยพลังงานทางเพศที่มีอยู่มาก ๆ พฤติกรรมทางเพศนี้อาจเกิดขึ้นได้ทีละอย่าง หรือหลายอย่างในเวลาเดียวกัน แบ่งออกเป็นพฤติกรรมทางเพศกับตัวเอง (autosexuality) พฤติกรรมทางเพศกับคนเพศเดียวกัน (homosexuality) และพฤติกรรมทางเพศกับคนต่างเพศ (heterosexuality)

วัยรุ่นจะสนใจพฤติกรรมและกิจกรรมทางเพศมาก อยากรู้ อยากเห็น อยากทดลอง ตลอดจนการพยายามทำตัวให้เด่น เพื่อให้เพศตรงข้ามสนใจ ก็เชื่อว่ามาจากแรงขับทางเพศ วัยรุ่นมักคิดว่า การแสดงออกเหล่านั้นเป็นความถูกต้องที่สุดแล้ว ความต้องการและความสนใจของวัยรุ่นจึงขึ้นกับค่านิยม (value) ที่ยึดถือ เช่น ความต้องการความรัก ความต้องการอิสรภาพมากขึ้น ต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม ต้องการรวมกลุ่ม ต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ ต้องการมีอนาคต เป็นต้น^{๓๗}

ในขณะที่ระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบัน ไม่สามารถสร้างความรู้และความเท่าทันต่อปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และปัญหาแม่วัยรุ่นได้ เพราะกระทรวงศึกษาธิการอาจยังไม่ได้ปฏิรูปวิธีการสอนกับวิชาเพศศึกษาอย่างเต็มที่ ทั้งที่ในปัจจุบัน การพูดคุยเรื่องเพศนอกห้องเรียนในโลกสมัยใหม่กลับเปิดกว้างขึ้น จำนวนเว็บไซต์ สื่อลามก ทั้งจำนวนBlog ออนไลน์ที่มีการพูดคุยเรื่องเพศและสมาชิกก็เพิ่มสูงขึ้น วิชาเพศศึกษาจึงไม่ควรปิดกั้นข้อเท็จจริงหลายเรื่องที่เด็กอยากรู้ หรือสอนแต่เรื่องเพศทางชีวภาพอย่างเดียวดังเช่นอดีต^{๓๘}

การได้รับความเอาใจใส่ดูแลปลูกฝังการรู้จักคิด ได้รับการถ่ายทอดค่านิยมและความคิดที่ดีงามจากครอบครัวตั้งแต่ต้นในวัยเด็ก ย่อมเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง

ตามแนวคิดจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud, 1856-1939) ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มให้ความสนใจกับจิตใต้สำนึก อธิบายว่า จิตระดับใต้สำนึกมีกลไกทางจิตหลายประเภทด้วยกัน เช่น แรงงูใจ อารมณ์ที่ถูกเก็บกด ความรู้สึกนึกคิด ความฝัน ความทรงจำ ฯลฯ พลังจิตใต้สำนึกมีอิทธิพลเหนือจิตสำนึก กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติพฤติกรรมประจำวันทั่ว ๆ ไป เป็นแรงงูใจให้เกิดพฤติกรรมไร้เหตุผลและผิดปกติในลักษณะต่าง ๆ ฟรอยด์อาจเป็นคนแรกที่ย้ำเรื่องขั้นตอนการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์ว่า บุคลิกภาพของมนุษย์เมื่อเป็นผู้ใหญ่ มีรากฐานมาจากการพัฒนาการ และประสบการณ์ในวัยทารกและวัยเด็ก การพัฒนาในวัยผู้ใหญ่เป็นการเสริมต่อจากรากฐานนั้น ข้อคิดเห็นของเขาแรงกล้าให้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยพฤติกรรมเด็กอย่างกว้างขวาง เพื่อหาแนวทางการศึกษาอบรมเด็กอย่างถูกวิธี เพื่อป้องกันโรคประสาท โรคจิตในวัยผู้ใหญ่^{๓๙}

^{๓๗} จิตแพทย์วิทยา นาควิธระ, หมอวิทย์ช่วยแก้ปัญหาการเลี้ยงลูกและวัยรุ่น, หนังสือดีในโครงการจัดพิมพ์ของสถาบันพัฒนาตนเอง และนักบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: บ.เพียรพัฒนาพริ้นติ้ง จก., มกราคม ๒๕๓๗), หน้า ๒๓๔-๒๕๗.

^{๓๘} นันธิดา จันทรางศุ, รายงานและบทวิเคราะห์สภาวะการณ์เด็กไทยในรอบปี ๒๕๕๓-๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๔), ๗-๘.

^{๓๙} ศรีเรือน แก้วกังวาน, ศ.ดร., ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ (รู้เรา รู้เขา), พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน, ๒๕๕๔), หน้า ๑๕-๓๑.

๒.๓.๒ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ปัญหาความแตกร้างในครอบครัว เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นที่พ่อหรือแม่แยกกันอยู่มีปัญหาความเครียดและเป็นทุกข์ รู้สึกว่าเหว ไม่มั่นคงปลอดภัยมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มวัยรุ่นที่พ่อแม่คาดหวังสูงเกินไปก็เกิดความกดดันและเครียด รองลงมาเป็นกลุ่มที่พ่อแม่ไม่ยอมรับฟังความเห็นของลูก ชอบดุด่าว่ากล่าวโดยไม่มีเหตุผล ไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ เข้มงวดเกินไป ทะเลาะเบาะแว้งกัน และทำร้ายร่างกาย^{๔๐}

นอกจากนี้ ครอบครัวฐานะยากจน เล่าเรียนน้อย ตึ่มสุรา ดิตยาเสพติด ซึ่งเป็นปัจจัยที่แก้ไขได้ยากอย่างหนึ่ง และอีกปัจจัยที่ทำให้การตั้งครรภ์ในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว คือ ค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น^{๔๑}

การขาดผู้ชี้แนะ หรือแนะนำวิธีการดูแลสุขภาพทางเพศ หรืออนามัยเจริญพันธุ์ ทำให้เด็กต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง อนามัยเจริญพันธุ์เชื่อมโยงถึงปัญหาสำคัญ ๒ ปัญหา คือ การเรียนรู้เรื่องเพศ เช่น การดูแลสุขภาพทางเพศของตนเอง การมีเพศสัมพันธ์ การรู้จักวางตนในด้านเพศกับบุคคลอื่น ๆ การเข้าใจจุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง ในขณะที่พ่อแม่ไม่พยายามแสดงให้เห็นว่าใส่ใจในตัวลูก รักลูก ทำให้เด็กไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองเป็นคนมีคุณค่า เป็นต้น^{๔๒}

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจึงเป็นประเด็นหลักที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ กับวัยรุ่น พ่อแม่ต้องทำความเข้าใจกับพฤติกรรมธรรมชาติของวัยรุ่น เตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ถ้าทำได้ก็เกิดเป็นความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ดี เป็นทั้งคนชี้แนะและที่ยึดเหนี่ยวทางใจของลูกได้ แต่หากเป็นในทางตรงกันข้าม ก็จะทำให้ปรากฏผลกลายเป็นปัญหามากมายตามมาในที่สุด

๒.๓.๓ ความสัมพันธ์ภายนอกครอบครัว

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกจากกระแสโลกาภิวัตน์ ได้เข้ามามีบทบาทในทุกด้าน การที่ประเทศทั่วโลกเชื่อมต่อกันใกล้ชิดกัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องปรับตัวสู่ความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ขณะเดียวกันก็เกิดผลกระทบในทางลบกับสังคมไทยด้วย

^{๔๐} สุนิสา ประวิชัย, ผศ., “เจาะใจวัยรุ่นผ่านผลโพลล์”, **บทความเชิงวิชาการ สถาบันวิจัย ม.กรุงเทพ**, [ออนไลน์]: ๓ ย่อหน้า, แหล่งที่มา: <http://research.bu.ac.th/extra/article018.html#top> [๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕].

^{๔๑} เหมือนฝัน เจริญสลุ, (๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๖), “วัยรุ่นไทยกับปัญหา ‘ท้องไม่พร้อม’ เรื่องใหญ่..ที่ต้องช่วยกันหาทางออก”, **แนวหน้า**, [ออนไลน์]: ๑ ย่อหน้า, แหล่งที่มา: www.naewna.com/scoop/๖๔๗๒๑ [๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖].

^{๔๒} ดารารัตน์ เพียรกิจ. (๑๘ เมษายน ๒๕๕๕), “สุดยอดปัญหาหนักอกของวัยรุ่นทั่วโลก” **รายงานพิเศษจากกรมการสิทธิเด็กแห่งประเทศไทย**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.thaichildrights.org/movement/report/268 [๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕].

เช่น ความเสื่อมทรามของคนในสังคม ทั้งที่เกิดจากความเห็นแก่ตัว การเอาวัดเอาเปรียบกัน ความเหลื่อมล้ำในสังคม การถูกครอบงำจากสื่อต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและค่านิยมของคนในสังคมไป กลายเป็นสังคมบริโภคนิยม และวัตถุนิยม คนทุกเพศทุกวัยล้วนตกอยู่ภายใต้กลยุทธ์ทางการตลาดที่หวังผลกำไรให้ได้มากที่สุด ผู้บริโภคจึงกลายเป็นเหยื่อภายใต้การสร้างค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอก ความหรรษาสะดักสบายมากกว่าการคำนึงถึงราคา ความจำเป็น และประโยชน์ในการใช้สอยของสินค้า พฤติกรรมของผู้บริโภคกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปมาก จากในอดีตที่วัยรุ่นไทยเคยดำเนินชีวิตอยู่ในกรอบ ตามบรรทัดฐานของวัฒนธรรม จารีต และประเพณีอันดีงาม การหลั่งไหลของวัฒนธรรมตะวันตกได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมวัยรุ่น ทั้งในเรื่องการแต่งกาย การคบเพื่อน การใช้เวลา รวมถึงทัศนคติในการดำเนินชีวิตอย่างขาดวิจรณญาณและความยั้งคิด การนิยมบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การซื้อสินค้าแบรนด์เนมจำพวกกระเป๋า แว่นตานิการราคาแพง การใช้เครื่องสำอางต่างประเทศ การใช้เวลาวางไปชมคอนเสิร์ต การท่องเที่ยวต่างประเทศ กลายเป็นเรื่องปกติที่ได้รับความนิยมกัน อาจกล่าวได้ว่าวัยรุ่นในสังคมไทยปัจจุบัน ได้ตกเป็นเหยื่อของนายทุนโดยสมบูรณ์^{๔๓}

การที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้ใหญ่ต้องแข่งขันทางเศรษฐกิจ เคร่งเครียด มีปัญหาทั้งที่ทำงานและส่วนตัวเพิ่มขึ้น เวลาดูแลลูกหลานลดลง ธุรกิจรวมทั้งสื่อมวลชนที่เน้นการหากำไรสูงสุด เผยแพร่ลัทธิบริโภคนิยม หากำไรจากวัยรุ่นที่เป็นวัยที่สนใจเรื่องรูปร่างหน้าตา ความสวยงาม ความสนุกสนาน การทดลองทำอะไรใหม่ ๆ แปลก ๆ รวมทั้งการสูบบุหรี่ กินเบียร์ กินเหล้า เที่ยวสถานเริงรมย์ การขับซิ่งและแข่งรถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ ฯลฯ เพิ่มขึ้น ล้วนเป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เป็นผลเสียต่อเด็ก โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยเสี่ยงมากขึ้น^{๔๔}

ลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเกิดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนหญิง ได้แก่ การเป็นลูกสาวคนเดียวและลูกสาวคนเล็ก ผู้ปกครองรักและตามใจ กล้าแสดงออกและเชื่อมั่นในตัวเอง มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง เพราะไม่พอใจผู้อื่นด้วยเหตุผล เช่น การแต่งตัว พุดทวน ยุ่งเกี่ยวกับแฟน มองหน้าแบบหาเรื่อง ทำตัวน่าหมั่นไส้ ลักษณะด้านครอบครัว ได้แก่ ผู้ปกครองทะเลาะตบตีกันเป็นประจำจนเห็นเป็นเรื่องปกติ มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง เพราะถูกแรงกดดันจากบิดาที่มักนำไปเปรียบเทียบกับพี่ และลักษณะด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ชุมชนและโรงเรียนมีความเห็นว่า

^{๔๓} ปัทมรา คล้ายชม, “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงและการซื้อสินค้าและบริการฟุ่มเฟือยของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในกรุงเทพมหานคร”, *โครงการประชุมเชิงวิชาการ SWUMBA Research Conference*, (สาขาการจัดการ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๕), หน้า ๓๕-๓๖.

^{๔๔} วิทยากร เชียงกุล, *จิตวิทยาวัยรุ่น : ก้าวข้ามปัญหาและพัฒนาศักยภาพด้านบวก*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, ๒๕๕๒), หน้า ๒๐-๒๑.

พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนเป็นพฤติกรรมปกติที่มีอยู่ในทุกชุมชน ไม่มีการจัดการแก้ปัญหาที่เด็ดขาด^{๔๕}

สภาพแวดล้อมภายนอกครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงนี้ เป็นสิ่งที่ไม่อาจควบคุมได้ พื้นฐานการอบรมสั่งสอนวัยรุ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครอบครัวต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้น ประเด็นปัญหาดังกล่าวในข้อนี้ จึงมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับข้อก่อนหน้านี้ (ข้อ ๒.๓.๒) นั่นคือ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การมีผู้ชี้แนะ และที่ยึดเหนี่ยวทางใจของวัยรุ่น

๒.๓.๔ ควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้

โดยธรรมชาติแล้ว ลักษณะนิสัยของวัยรุ่นแบ่งเป็น ๓ ช่วงอายุ ดังนี้

(๑) วัยรุ่นตอนต้น วัยใส วัยแรกรุ่น อายุ ๑๑-๑๓ ปี เป็นช่วงเปลี่ยนจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่น มีการเปลี่ยนแปลงทางฮอร์โมน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและอารมณ์ วัยรุ่นจะเริ่มวิตกกังวล สงสัยรูปร่างที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีคำถามและพยายามค้นหาด้วยตนเอง

(๒) วัยรุ่นตอนกลาง วัยครุ่นคิด หาดำตน อายุ ๑๔-๑๖ ปี เป็นวัยแห่งการค้นหา “เอกลักษณ์” “การนับถือตนเอง” ซึ่งนำไปสู่การมองเห็นคุณค่าของตนเอง (Self esteem) เป็นช่วงวัยที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมากที่สุด ปฏิบัติตามเพื่อนแบบไปไหนไปด้วย เฮไหนเฮกัน และเริ่มสนใจเพื่อนต่างเพศ พ่อแม่อาจสังเกตสัญญาณจากลูกเริ่มมีกลุ่มเพื่อนสนิทที่ทำกิจกรรมเหมือน ๆ กัน โทรหากัน นัดกันทำรายงานในวันหยุด บางครั้งอาจมองว่าลูกติดเพื่อน เชื่อเพื่อนมาก

(๓) วัยรุ่นตอนปลาย วัยสนใจอนาคต วางแผนอนาคต อายุ ๑๗-๑๙ ปี ร่างกายเติบโตเต็มที่ สนใจอนาคตและมองเห็นความสามารถที่จะพัฒนาต่อในด้านอาชีพของตนเอง อารมณ์มั่นคงขึ้น รับฟังเหตุผลของผู้ใหญ่ กลับมามีสัมพันธภาพและพูดคุยกับพ่อแม่ ยอมรับข้อดีข้อเสียของตนเอง แต่ในทางตรงกันข้าม หากวัยรุ่นผ่านประสบการณ์ที่ไม่ดี ครอบครัวแตกแยก ถูกปฏิเสธจากครอบครัว ถูกทำร้ายซ้ำ ๆ อาจส่งผลให้พัฒนาการทางอารมณ์ไม่ดี เช่น ก้าวร้าว หงุดหงิดง่าย ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งอาจส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต^{๔๖}

ความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของวัยรุ่นทั้งส่วนสูง น้ำหนัก ลักษณะทางเพศ เป็นผลทางธรรมชาติจากการผลิตฮอร์โมนของต่อมไร้ท่อต่าง ๆ ที่นอกจากส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงทาง

^{๔๕} อุษาวดี โคตรคำภา, ประวิต เอรารวรรณ์ รศ.ดร., ไพบุลย์ บุญไชย ผศ.ดร., “พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในกลุ่มนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษา”, วารสารวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑: ๓๔๓-๓๔๔.

^{๔๖} สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, พ่อแม่สงสัย...เคลียร์ใจ คลายปัญหา (ฉบับปรับปรุง), คู่มือค้นพบความสุขกับลูกวัยรุ่น เล่ม ๔, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๗, ๑๗, ๓๖.

ร่างกายแล้ว ผลกระทบโดยตรงต่อพัฒนาการทางอารมณ์ก็เป็นเรื่องใหญ่ ลักษณะทางเพศที่ปรากฏเด่นชัดขึ้น ทำให้วัยรุ่นมีความกังวลใจทั้งในเรื่องการเจริญเติบโต การวางบทบาททำที่ของตนเองที่ใจหนึ่งก็อยากรับเป็นเด็กใจหนึ่งก็รู้สึกว่าได้โตแล้ว ทำให้เกิดความสับสนไม่น้อย การเริ่มสนใจเพศตรงข้ามทำให้อารมณ์หวั่นไหว ไม่มั่นคง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยตามธรรมชาติ ที่ทำให้วัยรุ่นควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ยากอยู่แล้ว หากมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาบั่นทอน ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมที่เกิดจากลักษณะการเลี้ยงดูในครอบครัว ครอบครัวไม่อบอุ่นมีปัญหาแตกแยก หรือในทางตรงกันข้ามที่ใส่ใจและคาดหวังถึงผลสำเร็จในการศึกษา โดยไม่คำนึงถึงความต้องการของตัววัยรุ่นเลย เหล่านี้ล้วนเป็นแรงกดดันที่เปรียบเสมือนกับระเบิดเวลาที่รอเวลาระเบิดนั่นเอง

๒.๓.๕ การขาดทักษะในการจัดการปัญหา

การหาทางออกต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตด้วยวิธีการที่ผิดพลาดของวัยรุ่นหญิง ด้วยความด้อยคุณวุฒิและไม่เคยสาในการดำเนินชีวิต คำชักชวนของเพื่อนวัยใกล้เคียงกันจึงมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากที่สุด การใช้ยาเสพติดเพื่อทดแทนความสุขที่ไม่ได้รับจากครอบครัว หรือสิ่งที่ตนเองคิดว่าขาดหายไปก็ดี ปัญหาที่ไม่กล้าบอกเล่าหรือไม่ได้รับความสนใจจากผู้ปกครองและครูอาจารย์ การขาดความอบอุ่นในครอบครัวจากปัญหาการหย่าร้างกันของพ่อแม่ ผู้ใหญ่ไม่สนใจดูแลหรือเป็นที่พึ่งได้ ความรู้สึกอึดอัด ไม่รู้จะปรึกษาใคร ล้วนเป็นปัจจัยจากการขาดทักษะในการจัดการปัญหาทั้งสิ้น ตัวอย่างการขาดทักษะในการควบคุมอารมณ์ตนเอง ทำให้วัยรุ่นจัดการกับปัญหาโดยใช้ความรุนแรง ทั้งนี้เพราะเป็นวัยที่สมองส่วนกลางซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับอารมณ์พัฒนาเต็มที่ ขณะที่สมองส่วนหน้าซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการคิดไตร่ตรองใคร่ครวญเพิ่งเริ่ม สภาพแวดล้อมทางสังคมที่แก้ไขปัญหามีสัมพันธภาพกันบนพื้นฐานของการใช้ความรุนแรงก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ไม่จำกัดเฉพาะการใช้กำลังทำร้าย แต่รวมคำพูด กิริยา ที่แสดงออกถึงความรุนแรง ที่สำคัญคือ การมองตนเองไม่มีคุณค่า ต้องการการยอมรับ ขาดทักษะการจัดการปัญหาและทักษะสังคม ทำให้ใช้ความรุนแรงเป็นตัวสร้างการยอมรับจากเพื่อน และสังคม เช่น วัยรุ่นที่ทำตัวเป็นฮีโร่ หาเรื่อง ทำร้าย ข่มเหงรังแกคนอื่น^{๔๗}

ทักษะในการจัดการปัญหาดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ วัยรุ่นต้องได้รับการปลูกฝังหรือฝึกฝนการใช้ความคิด การฝึกคิดวิเคราะห์ และหาเหตุผลได้ด้วยตนเอง ซึ่งย่อมมีพื้นฐานมาจากการอบรมสั่งสอนของบิดามารดาในครอบครัวก่อนเป็นเบื้องต้น

^{๔๗} ดารารัตน์ เพียรกิจ. (๑๘ เมษายน ๒๕๕๕), “สุดยอดปัญหานักกอกของวัยรุ่นทั่วโลก”, รายงานพิเศษจากกรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ, [ออนไลน์]: ๒ ย่อหน้า, แหล่งที่มา: www.thaichildrights.org/movement/report/268 [๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕].

๒.๓.๖ ขาดตัวอย่างที่ดีในสังคม

เด็กเล็ก ๆ จะรักและอยากเอาอย่างพ่อแม่มาก พ่อและแม่จึงเป็นเหมือนบุคคลพิเศษผู้มีความสามารถ มีอิทธิพลกับชีวิต ให้ความรักความช่วยเหลือเขาได้ สามารถสนองความต้องการของเขาได้ เขาจึงเกิดศรัทธาและอยากเอาอย่างพ่อแม่มาก เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น เด็กจะมีความต้องการและมีความสนใจเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ขึ้นกับค่านิยม (Value) ที่แต่ละคนยึดถือ เป็นความต้องการใหม่ที่เพิ่มขึ้นมาจากในวัยเด็ก ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพร่างกายและอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ความต้องการ (need) ของวัยรุ่นเริ่มซับซ้อนมากขึ้น เช่น อยากมีแฟน หรือเพื่อนสนิท ซึ่งพ่อแม่ไม่สามารถหามาสนองให้ได้ภายในวัยเด็กอีกแล้ว อิทธิพลของพ่อแม่ต่อชีวิตเขาก็ตกลง ในขณะที่วัยรุ่นเริ่มมองหาบุคคลอื่นที่จะเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิต^{๔๘}

ความจริงตัวอย่างที่ดีหรือต้นแบบในการดำเนินชีวิต นอกจากจะเป็นคนที่เราชื่นชอบแล้ว ต้องเป็นผู้มีคุณงามความดีในด้านต่าง ๆ ทั้งแนวความคิด พฤติกรรม การดำเนินชีวิต จนสามารถเป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วนในคุณงามความดีนั้น ๆ บุคคลเหล่านั้นอาจจะจะเป็นพระภิกษุ ฆราวาส ได้แก่ นักการเมือง วีรบุรุษหรือวีรสตรีในประวัติศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ ดารา นักร้อง นักกีฬาเอก เป็นต้น

สังคมปัจจุบันท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของการสื่อสาร ทำให้มีตัวอย่างในการดำเนินชีวิตรูปแบบใหม่ ๆ จากต่างถิ่นต่างวัฒนธรรมมากเกินไป การเสนอข่าวซุบซิบนินทาต่าง ๆ โดยเฉพาะข่าวดาราตั้งครม.แล้วจึงเข้าพิธีวิวาห์ ก็เป็นสิ่งที่ทำให้วัยรุ่นเกิดความสับสนได้ไม่น้อย

“แม่เป็นบทบาทสำคัญของผู้หญิง ในฐานะผู้ให้กำเนิด และเลี้ยงดูให้ลูกเติบโตเป็นคนดีของสังคม”^{๔๙} ดังนั้นแม่คือเป็นตัวอย่าง เป็นต้นแบบ และเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของลูกแต่แรกลืมตาดูโลก หากแม่มีคุณสมบัติที่ดีพร้อมในการเป็นแบบอย่างแก่บุตรแล้ว การที่บุตรจะรู้จักเลือกตัวอย่างที่ดีในสังคมก็เป็นสิ่งที่คาดหวังได้อย่างแน่นอน

๒.๔ สรุป

ปัจจัยแวดล้อมจากความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ล้วนมีส่วนในการทำให้เกิดสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบุตร ทั้งที่จริงแล้ว ความเปลี่ยนแปลงเป็นสภาพที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา การดำเนินชีวิตของปุถุชนย่อมไม่มีใครหลีกเลี่ยงหรือบังคับบัญชาความเปลี่ยนแปลงได้ หากจะพิจารณาให้ดีแล้ว ความเปลี่ยนแปลงไม่ได้สร้างปัญหาเสมอไป โดยนัยนี้คือ โลกเรามีพัฒนาการมาถึงจุดนี้ได้ ล้วนเป็นเพราะความเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น แต่บุตรจำนวนไม่น้อยที่ต้องอยู่ในความเสี่ยงที่จะต้องตกเป็นเหยื่อของ

^{๔๘} จิตแพทย์วิทยา นาควัชร, หมอวิทยาช่วยแก้ปัญหาการเลี้ยงลูกและวัยรุ่น, หน้า ๒๖๙-๒๗๐.

^{๔๙} สำนักงานสถิติแห่งชาติ. แม่....คำเล็กเล็กที่มีมากมาย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/citizen/news/news_mom.jsp [๖ สิงหาคม ๒๕๕๕].

ปัญหาเหล่านั้น เริ่มจากเรื่องทางเพศที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ โดยเฉพาะประเด็นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นจนนำไปสู่การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่เรียกว่า แม่วัยใส ซึ่งมีผลกระทบระหว่างรุ่น (inter-generations) ด้วย

เรื่องความรุนแรง นอกจากจะส่งผลกระทบโดยส่วนตัวทั้งต่อร่างกายและจิตใจแล้ว หากเป็นความรุนแรงที่กระทบต่อความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวด้วยแล้ว ยิ่งส่งผลถึงสถานภาพของลูก ทำให้ขาดความรักความอบอุ่น รู้สึกไม่ปลอดภัย กลายเป็นเด็กเก็บกด มีปัญหาต่อไปได้อีก ส่วนความรุนแรงต่อชุมชนและสังคม ย่อมก่อความรำคาญแก่เพื่อนบ้านและทำให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยด้วย

การใช้สารเสพติด ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ส่งผลเสียโดยตรงต่อสุขภาพอนามัยของผู้เสพ ทั้งยังทำให้สูญเสียเศรษฐกิจทั้งในระดับตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติโดยรวมด้วย ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้นในสังคม หากจำนวนประชากรติดยาเสพติดมีมาก ประเทศชาติก็ยิ่งอ่อนแอ ไร้ความมั่นคง เศรษฐกิจเสียหาย

นอกจากนี้ วัยรุ่นที่ใช้จ่ายเงินเกินตัว หรือใช้ชีวิตโดยปราศจากทิศทาง ยังมีพฤติกรรมเล่นการพนัน การดื่มแอลกอฮอล์ในสถานบันเทิง บริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย หลงใหลในวัตถุ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวคือ การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เพราะมาจากครอบครัวที่มีปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ทำให้ไม่ได้รับการฝึกฝน ชี้นำ เมื่อต้องไปอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมภายนอกครอบครัว ก็ยังมีปัญหา โดยเฉพาะการเลือกกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้ การควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้ก็เป็นผลจากความไม่รู้ไม่เข้าใจพัฒนาการอารมณ์ของตนตามวัย ประกอบกับไม่ได้รับการฝึกฝนที่ดีจากในครอบครัวจึงยังทำให้บุตรวัยรุ่นขาดทักษะในการจัดการปัญหา ทำಯที่สุดไม่สามารถเลือกตัวอย่างที่ดีในสังคม เพื่อเป็นแบบอย่างได้

ความเปลี่ยนแปลงจึงมีทั้งที่ให้คุณและเป็นโทษ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับท่าทีการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น ๆ ของบุคคลเป็นสำคัญ ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมี ๒ ด้าน ด้านหนึ่งคือ การเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดปัญหาให้ต้องตามแก้ ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นความท้าทายให้ใช้สติปัญญาในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ และดำเนินชีวิตให้พอเหมาะพอดีได้อย่างไร